

ȘTEFAN GĂITĂNARU

LIMBA ROMÂNĂ PENTRU TOȚI

elevi | studenți | profesori

Editura Paralela 45

Director de producție editorială: Ionuț Burcioiu

Redactare: Ramona Rossall

Corectură: Gabriela Grigorescu

Tehnoredactare: Adriana Vlădescu

Design copertă: Mirona Pintilie

Pregătire de tipar: Marius Badea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GĂITĂNARU, ȘTEFAN

Limba română pentru toți : elevi, studenți, profesori /

Ștefan Găitanaru. – Pitești : Paralela 45, 2025

Conține bibliografie

ISBN 978-973-47-4305-6

811.135.1

COMENZI – CARTEA PRIN POȘTĂ

EDITURA PARALELA 45

Bulevardul Republicii, nr. 148, Clădirea C1, etaj 4, Pitești,

jud. Argeș, cod 110177

Tel.: 0248 633 130; 0753 040 444; 0721 247 918

Tel./fax: 0248 214 533; 0248 631 439; 0248 631 492

E-mail: comenzi@edituraparelela45.ro

www.edituraparelela45.ro

Tiparul executat la tipografia Editurii Paralela 45

E-mail: tipografie@edituraparelela45.ro

Copyright © Editura Paralela 45, 2025

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate,

iar conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.

www.edituraparelela45.ro

CUVÂNT-ÎNAINTE

Prezenta carte se adresează tuturor celor care vor să cunoască structura și problemele limbii române actuale, la diferite niveluri de învățare.

Elevii vor delimita, din prezentarea propusă, aspectele programei lor, putând să stabilească astfel corelația cu întregul sistem al limbii.

Studentii și profesorii vor găsi conținuturile de învățare în toată complexitatea lor.

Textul cărții este în acord cu lucrările normative de gramatică și de cultivare a limbii (*GALR*, I, II, 2008, continuarea sistematizată a acesteia, *GBLR*, 2016, *DOOM*³, 2021, și *ÎOOP*⁶, 2024).

Pentru a forma gândirea celor care învață, atunci când a existat o altă interpretare a faptelor de limbă, a fost prezentată argumentat în note, varianta oficială rămânând obligatorie. Au fost prezentate, în același mod, și diferențele față de gramatica normativă din ultimele lucrări (capitolul despre articol, de exemplu, a fost reintrodus). Aceste cercetări, unele cu caracter didactic, se revendică în aceeași serie, fiind realizate, de cele mai multe ori, de autori ai respectivei gramatici normative.

Lucrarea aceasta are un caracter descriptiv numai în primele trei capitole (*Semnele de ortografie și de punctuație, Fonetica și Vocabularul*); în celelalte două (*Morfologia și Sintaxa*), cu ponderea cea mai mare, abordarea este aplicativă, fiind prezente tabele cu structuri gramaticale, modele de analiză și texte de analizat.

La sfârșit, pentru fiecare dintre aceste capitole, s-au elaborat teste-grilă, cu propuneri și rezolvări. S-au asigurat astfel treptele necesare pentru ca cei interesați (elevi, studenți și profesori) să parcurgă, de la bază spre vârf, calea ascendentă a cunoașterii limbii române actuale.

Mult succes tuturor!

Autorul

ABREVIERI

Aa = atribut adjectival
Aa iz = atribut adjectival izolat
Aadv = atribut adverbial
ac = (apozitie) acordată
Ac = acuzativ
acc = accentuată
act = verb inerent activ
Act = diateză (construcție) activă
adj = adjectiv
adj c = adjectiv compus
adj s = adjectiv simplu
adv = adverb/adverbial
adv c = adverb compus
adv m = adverb de modalitate
adv s = adverb simplu
af = formă afirmativă
Aint = atribut interjecțional
Am = apozitie multiplă
AnID = atribut numeral în dativ
Anlg = atribut numeral genitival
Anlp = atribut numeral prepozițional
Ap = apozitie
AP = propoziție apozitivă
ApD = atribut pronominal în dativ
ApG = atribut pronominal genitival
App = atribut pronominal prepozițional
apr = de apropiere
aprox = semiadverb de aproximare
As = apozitie simplă
AsD = atribut substantival în dativ
Asg = atribut substantival genitival
AsN = atribut categorial în nominativ
Asp = atribut substantival prepozițional
AsV = atribut categorial în vocativ
AT = propoziție atributivă
Av = atribut verbal
c = compus/comun
c eg = comparativ de egalitate
c inf = comparativ de inferioritate
c ne = comparativ neologic

c sup = comparativ de superioritate
Cag = complement de agent
CAG = completivă de agent
cant = pronume/adverb cantitativ
Cc = circumstanțial cumulativ
CC = circumstanțială cumulativă
Ccant = circumstanțial cantitativ
CCant = circumstanțială cantitativă
CCi = completivă comparativă ireală
Ccomp = complement comparativ
CComp = completivă comparativă
CCprogr = completivă comparativă progresivă
CCprop = completivă comparativă proporțională
CCr = completivă comparativă reală
Cd = complement direct
CD = completivă directă
Cdi = complement direct intern
CDi = completivă directă internă
CDinf = completivă directă infinitivală
cdț = adverb/conjunție condițional/ă
Cdț = circumstanțial condițional
CDT = circumstanțială condițională
Cdț-opt = (mod) condițional-optativ
Ce = circumstanțial de excepție
CE = circumstanțială de excepție
cf = (apozitie) calificativă
Ci = complement indirect
CI = completivă indirectă
Cins = circumstanțial instrumental
CIns = circumstanțială instrumentală
cj I (II, III, IV, V) = conjugarea I (II, III, IV, V)
cj Is = conjugarea I cu sufix (+ez)
cj IVs = conjugarea IV cu sufix (+esc)
cj Vs = conjugarea V cu sufix (+ăsc)
cjc = conjuncție compusă
cjs = conjuncție simplă
cl = formă clitică/(coordonatoare) concluzivă
Cl = circumstanțial de loc
CL = circumstanțială de loc
cm = conjuncție specifică de mod/cumulativă

I. SEMNELE DE ORTOGRAFIE ȘI DE PUNCTUAȚIE

Scrierea corectă, în conformitate cu elementele constitutive în conținut și în formă ale mesajului (gândirea, afectivitatea, pronunțarea), implică folosirea unor sisteme grafice auxiliare la nivelul cuvântului (semnele de ortografie) și la nivelul relațiilor dintre cuvinte, în context (semnele de punctuație).

Există și interferențe. Astfel, bara oblică, cratima și punctul se folosesc nu numai ca semne ortografice, ci și ca semne de punctuație.

1. SEMNELE ORTOGRAFICE sunt implicate în scrierea corectă a cuvintelor și a expresiilor lexicale. Se folosesc „în interiorul unor cuvinte, pe lângă segmente de cuvinte sau între cuvinte care formează o unitate, precum și în anumite abrevieri și simboluri; unele dintre ele semnalează și aspecte legate de pronunțare” (DOOM³, 2021, p. 54). Acestea sunt: apostroful, bara oblică, blankul, cratima și punctul.

1.1. Apostroful ['] este un semn exclusiv ortografic, de forma unei virgule, plasate în partea de sus, înainte de (cel mai frecvent) sau după o literă. Nu este un semn frecvent în limba literară. De altfel, se folosește mai ales în limbajul artistic, pentru a marca un tempo mai rapid în vorbirea unor personaje. Se întâlnește în scrierea limbii vorbite, familiare, regionale, și caracterizează așa-zisele **accidente fonetice**, precum **afereza**, **apocopa**, **sincopa**:

- a) afereză = omiterea unui sunet/a unei silabe de la începutul cuvântului: *'neța!*, *'nainte*, *anii '90*;
- b) apocopă = omiterea unui sunet/a unei silabe de la sfârșitul cuvântului: *da' de unde*; *las' că vine*; *altădat'*, *lu' dom' profesor*, *scoal'*;
- c) sincopă = omiterea unui sunet/a unei silabe din interiorul cuvântului: *sal'tare!*, *al'fel*, *cân'va*.

De regulă, nu este precedat de blank, iar în interiorul cuvântului (sincopă) nu este încadrat de acesta.

Mai ales în vorbirea populară, ca economie a limbii (accelerarea ritmului), anumite componente ale cuvintelor nu se pronunță și nu se scriu. De exemplu, articolul hotărât: *bărbatu'*, *vecinu'*, *cumnatu'*.

Din aceleași motive, anumite părți ale numeralelor sunt marcate prin apostrof: *'89* (1989), *'907* (1907); *anii '60* (1960); cf. în literatură: *generația șaizeci*.

Obligatoriu, se întâlnește în scrierea substantivelor comune (neadaptate) sau proprii, preluate din limbile străine care îl folosesc: *five o'clock*, *commedia dell'arte*, *rock'n-roll*, *D'Alembert*, *D'Annunzio*, *D'Artagnan*, *McDonald's*.

1.2. Bara oblică [/] se folosește întotdeauna fără utilizarea blankului. Se întâlnește în abrevieri, și nu numai, în exprimarea corelației dintre două mărimi, având semnificația prepoziției „pe”: *km/h*, *m/s*, *rot/min*; *euro/lună*, *EUR/m²*; *kilometri/oră*, *metri/secundă*, *rotații/minut*, *euro/lună*, *euro/metru pătrat*; *kilometri pe oră*, *metri pe secundă* etc.

1.3. Blancul [] este considerat exclusiv semn ortografic, reprezentând spațiul liber de dimensiunea unei litere din fontul respectiv. De fapt, el marchează pauza dintre cuvinte și după multe dintre semnele de punctuație și de ortografie.

Pe lângă separarea cuvintelor obișnuite dintr-o propoziție, el separă și cuvintele compuse nesudate, cuvintele unei locuțiuni sau expresii: *Ocenele Mari, Baia Mare, Anul Nou, șase sute; a da bir cu fugiții, cu capul în nori, bătaie de joc.*

Blancul se folosește obligatoriu după cuvinte și după un semn de punctuație de tipul punct [.), virgulă [,), punct-și-virgulă [;), două-puncte [:)], semnul exclamării [!], semnul întrebării [?], paranteză rotundă închisă [)], paranteză pătrată închisă [)]. Încadrează, de asemenea, linia de pauză și urmează liniei de dialog.

Blancul nu se pune după punctele dintre cifrele care marchează un subcapitol; se pune numai după punctul de la sfârșit.

1.4. Cratima [-] este semnul ortografic cu cele mai multe funcții. Ca și bara oblică, nu este încadrată de blanc.

Leagă facultativ, pentru economia pronunțării, unele cuvinte, transformând hiatul în diftong: *de abia* → *de-abia*; *de acolo* → *de-acolo*; *pe aici* → *pe-aici*; *să îmi aduci* → *să-mi aduci*; *să îți trimitem* → *să-ți trimitem*.

Fenomenul se întâlnește și în cazul derivatelor: *ne-nțeles, de-mpărțit, re-ncălzit, pre-ntâmpina (neînțeles, deîmpărțit, reîncălzit, preîntâmpina).*

În pronunțarea durificată, nu se formează diftong: *p-aici, p-acolo, d-abia, p-astea.*

Alte legături, în care sunt angajate clitice pronominale, sunt obligatorii și nu presupun întotdeauna diftongi: *te-am lăudat; le-a spus, mi-o trimite, ți-a propus, s-a dus, m-a văzut, v-a spus; a pus-o; văzându-l, primindu-le, oferindu-mi, scriindu-vă; dându-le-o, lua-ți-ar, jelui-m-aș, aducându-mi-se.*

În structura părților de vorbire, se întâlnește la **substantive comune** (de exemplu: *două-puncte, punct-și-virgulă, câine-lup, redactor-șef, locotenent-colonel, floarea-soarelui, prim-ministru, proces-verbal, mai-mult-ca-perfect, ducă-se-pe-pustii, ucigă-l-toaca, un nu-știu-ce, gură-cască, viță-de-vie*); **substantive proprii** (*Cluj-Napoca, Miercurea-Ciuc, Piatra-Neamț, Ana-Maria, Bogdan-Duică, Baba-Cloanța, Făt-Frumos, Harap-Alb*); **adjective** (*albastru-deschis, franco-român, est-european*); **pronume de politețe** (*Măria-Ta, domnia-sa*), **numeralele ordinale** (*al II-lea, al XIX-lea*), **adverbe** și **locuțiuni adverbiale** (*astă-vară, azi-dimineață, după-amiază, târâș-grăpiș, de colo-colo, zor-nevoie*), **interjecții** (*haida-de*).

Uneori marchează diferența semantică: *bine-crescut* → *educat* vs *bine crescut* → *mare, dezvoltat*.

Se folosește, de asemenea, foarte frecvent, în repetiții de cuvinte identice sau asemănătoare: *gol-goluț, nou-nouț, singur-singurel, mare-mare, iute-iute, talmeș-balmeș, acuși-acuși, câine-câinește, doar-doar, gata-gata, nitam-nisam, cioc-cioc, tic-tac, tra-la-la, tipa-tipa, trosc-pleosc, rânduri-rânduri, gânduri-gânduri, tam-tam.*

Cratima se folosește, de asemenea, în scrierea unor abrevieri discontinue: *d-ta, d-tale, ad-ție (dumneata, dumatle, administrație).*

Unele abrevieri frecvente, pentru a se integra în limbă, primesc articole sau desinențe prin intermediul cratimei: *CFR-ul, FMI-ul, CNP-ul, RH-ul; CNP-uri, RMN-uri, ISBN-uri, CV-uri.*

Ca semn ortografic convențional, cratima se folosește la despărțirea cuvintelor în silabe: *a-le-e, ca-să, car-te.* (În *ÎOOP*⁶, 2024, p. 41, cratima este considerată, spre deosebire de *DOOM*³, semn de punctuație).

II. FONETICA

Fonetica este o parte a lingvisticii care studiază proprietățile fizice ale sunetelor, determinate de gradul de deschidere a gurii, de modul și locul de articulare.

Noțiunile fundamentale ale foneticii sunt: sunetul (**vocale, semivocale, consoane**), grupurile sau vecinătățile de sunete (**diftong, triftong, hiat, silabă**) și elementele suprasegmentale (**accentul și intonația**).

Sunetele limbii sunt reprezentate grafic prin literele care alcătuiesc alfabetul.

Limba română are **7 vocale**, dintre care două (*i* și *î*) au variante grafice (*i/y*, *ă/î*). Limba are, de asemenea, **19 consoane**, unele cu variante grafice (*c/k/q*, *v/w*).

Alfabetul limbii române are, așadar, **31 de litere** (grafeme), prin care reprezintă **26 de sunete** (7 vocale și 19 consoane).

1. SUNETELE LIMBII

Sunt vocale, semivocale și consoane. Diftongii și triftongii sunt combinații ale vocalelor cu semivocalele.

De asemenea, limba română are și un sunet [*i*] asilabic (avocalic, șoptit), cu un statut aparte. El se deosebește de semivocale, întrucât este avocalic (nu se pronunță cu vocea), în timp ce semivocalele participă într-o oarecare măsură la emisia vocală a silabei realizate prin diftong sau triftong.

1.1. Vocalele. Limba română are 7 vocale: *a*, *e*, *i/y*, *o*, *u*, *ă*, *â/î*. Acestea sunt produse direct de vibrația coardelor vocale la trecerea aerului (a fluxului fonator), prin deschiderea gurii (a aparatului fonator).

Din procesul de producere, derivă trăsăturile lor fundamentale: formează întotdeauna o silabă (prin deschiderea gurii) și, în funcție de poziția lor în cuvânt, pot primi accent (o pronunțare mai intensă), asigurându-se astfel ritmul vorbirii.

În funcție de localizarea fluxului fonator, în cavitatea bucală și de deschiderea acesteia, vocalele pot fi dispuse într-un triunghi vocalic, astfel:

a

e ă o

i/y â/î u

Vocalele „e” și „i” sunt **anterioare** sau **palatale**, deoarece fluxul fonator este centrat în zona anterioară a bolții palatine.

Pentru **vocalele posterioare** („o” și „u”), fluxul fonator circulă din partea dinapoi a cavității bucale, fiind controlat de rotunjirea buzelor. De aceea se mai numesc **vocale labiale** sau **rotunjite**.

Cele trei grade de deschidere se întâlnesc numai la **vocalele mediane** („a”, „ă”, „â/î”), astfel: „a” (deschidere mare = poziția cea mai de sus), „ă” (deschidere medie), „â/î” (deschidere mică).

Vocalele anterioare („e”, „i”) și posterioare („o”, „u”) cunosc doar două grade de deschidere: medie („e” și „o”) și mică („i” și „u”).

1.2. Semivocalele sunt vocale cu o durată scurtă de pronunțare, neputând, din această cauză, să formeze singure o silabă. Ele se produc la extremitățile aparatului fonator: „o”, „u” (posterioare) și „i”, „e” (anterioare). Vocalele mediane („a”, „ă” și „â/î”) nu sunt niciodată semivocale.

Cele mai frecvente semivocale („i” și „u”) au deschiderea cea mai mică, de aceea au un comportament semiconsonantic, reducând fluxul fonator și asemănându-se cu consoanele „j” și „v”.

Semivocala „i” apare după toate vocalele („ai”, „ei”, „ii”, „oi”, „ui”, „ăi”, „âi”: *cai, bei, vii, boi, pui, clăi, mâine*) și înaintea tuturor vocalelor cu excepția lui „ă”, „i” și „î” („ia”, „ie”, „io”, „iu”, dar * „iă”, * „îi”: *piatră, baie, bolnăvior, iepure, armistițiu*).

Semivocala „u” apare numai înaintea vocalei „a” („ua”: *ziua, piua, cafeaua, perdeaua*) și după toate celelalte („au”, „eu”, „iu”, „ou”, „uu”, „ău”, „îu”: *stau, eu, viu, platou, continuu¹, hârdău, pârau* etc.).

Semivocala „e” apare numai înaintea vocalelor „a” și „o” („ea”, „eo”: *deal, teamă, vreo, deodată* etc.).

Semivocala „o” nu apare decât în fața vocalei „a” („oa”: *poartă, soartă, moarte* etc.).

Un regim similar cu al semivocalelor (nu formează singur o silabă) este „i” asilabic (șoptit). El urmează unor consoane, participând la pronunțarea palatală (muiată) a acestora: *pomi, rupi, veseli* (*pomⁱ, rupⁱ, veselⁱ*...). Cu un termen lingvistic, ar trebui numit „i” avocal (se pronunță fără voce, „șoptit” – cf. DOOM³, p. 98), deci nu poate fi considerat semivocală.

1.3. Consoanele sunt sunete care apar în timpul fluxului fonator (vocalic), prin închiderea sau strâmtarea (constricția) canalului articulator. Aceasta înseamnă că ele nu se produc singure, plasându-se fie la finalizarea unei vocale, fie la inițierea ei (deci se pronunță împreună cu o vocală).

Există totuși unele interjecții în care cuvintele sunt formate ca grupuri de consoane: *brrr!*, *șșș!*, *ptrr!*, *nț!* (cf. Cumpenașu, 2017, p. 77-78).

Consoanele se clasifică după locul și modul de articulare.

Locul articulării este constituit de acea porțiune a canalului fonator unde se articulează consoana respectivă. Astfel, consoanele pot fi:

- **bilabiale** (presupun participarea buzelor): *p, b, m*;
- **labio-dentale** (buze-dinți): *f, v*;
- **dentale** (alveolele dinților): *t, d, s, n, l, r, z, ț, ș*;
- **prepalatale** (se articulează în partea interioară a palatului): *č, ġ, ș, j*;
- **palatale** (se produc prin apropierea limbii de palat): *k', g'*;
- **velare/postpalatale** (partea posterioară a limbii și vâlul palatin): *k, g*;
- **laringale** (se articulează în laringe): *h*.

După modelul de articulare, consoanele sunt **nesonante** sau **surde** (reprezentate de zgomote (*p, t, c* etc.) și **sonante** sau **sonore** (la care zgomotele sunt mai slabe, iar tonurile muzicale, specifice vocalelor, sunt prezente: *b, d, g*).

După sonoritate, consoanele se dispun în **perechi omorganice** (în același loc, pe baza aceluiași mod de articulare, se pot pronunța două consoane, și cea surdă, și cea sonoră).

¹ Adjectivul „continuu” are silabație dublă (diftoang/hiat): *con-ti-nuu/con-ti-nu-u* (cf. DOOM³, p. 402).

III. VOCABULARUL

Vocabularul sau **lexicul unei limbi** cuprinde totalitatea cuvintelor pe baza cărora s-a constituit în timp și în spațiu limba unui popor, evoluată până la limba literară standard. El cuprinde și cuvintele folosite în variantele acesteia, reprezentate de stilurile funcționale (tehnico-științific, beletristic, juridico-administrativ, jurnalistic, teologico-filosofic) și, de asemenea, de stilul oral al limbii vorbite. În aceste variante stilistice se utilizează, pe lângă cuvintele din fondul principal, și alte elemente: arhaisme, regionalisme, neologisme, termeni internaționali, elemente de argou, de jargon etc.

Toate acestea, la un loc, alcătuiesc vocabularul (fr. *vocabulaire* < lat. *vocabularium*) sau lexicul (fr. *lexique* < gr. *lexis*) unei limbi.

Cu prezentarea vocabularului se ocupă lexicografia, care a realizat diferite tipuri de dicționare. Printre dicționarele reprezentative pentru limba română actuală se pot enumera: Coteanu, I., Sala, M., Dănăilă, I. (Coordonatori), *Micul dicționar academic*, I, II, III, IV (București, Editura Univers Enciclopedic, 2010 – MDA); Coteanu, I., Seche, L., Seche, M. (Coordonatori), *Dicționarul explicativ al limbii române* (București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2016 – DEX); Frâncu, C. (începând cu 2001), *DEXonline*, reunește forma digitalizată a 30 de dicționare reprezentative; Marcu, Fl., *Noul dicționar de neologisme* (București, Editura Academiei, 1997 – NDN) etc.

Pentru utilizarea corectă a cuvintelor unei limbi s-au creat îndreptare sau îndrumare, care se reînnoiesc periodic, consemnând modificările survenite în funcționarea limbii. Ultimele variante ale unui astfel de îndrumar, care au apărut sub egida *Comisiei de cultivare a limbii* a Academiei Române sunt: *DOOM*³ – Vintilă-Rădulescu, I. (Coordonator), *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române* (București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2021); *ÎOOP*⁶ – Pană Dindelegan, G. (Coordonator), *Îndreptar ortografic, ortoepic, morfologic și de punctuație* (București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2024).

Cu descrierea vocabularului se ocupă lexicologia, care a grupat cuvintele după importanța lor în vocabularul reprezentativ (**fondul principal de cuvinte**) și **masa vocabularului**.

1. VOCABULARUL REPREZENTATIV (FONDUL PRINCIPAL DE CUVINTE) AL LIMBII ROMÂNE

1.1. În încercarea de a grupa cuvintele în funcție de proprietățile lor, în anul 1954, Al. Graur a publicat *Încercare asupra fondului principal al limbii române* (definitivată în 1957: *Fondul principal al limbii române*), în care, preluând noțiuni și principii din lingvistica rusă, a stabilit lista celor circa 1500 de cuvinte ce puteau fi incluse în fondul principal. Erau cinci criterii de selecție, dintre care primele două obligatorii, la care se adăuga, la alegere, unul dintre celelalte trei:

- să fie înțeles și folosit de toți vorbitorii cu sensul lui de bază (sensurile secundare nu erau considerate în fondul principal);

- să fie relativ vechi, ceea ce îi asigura o anumită stabilitate, dar au fost identificate și cuvinte noi, care, desemnând obiecte importante, puteau face parte din acest fond;

- să fie polisemantic (să aibă mai multe sensuri de bază);

- să constituie radicalul pentru formarea de derivate, în cadrul familiei de cuvinte;

- să facă parte din expresii și locuțiuni frecvente (Graur, 1957, p. 5).

Statistica referitoare la originea cuvintelor din fondul principal arată că circa 60% sunt latinești, circa 20% slave, câte 2% maghiare, autohtone și formate pe teren românesc, 3% de diverse origini, 5% de origine necunoscută și 6% de circulație internațională.

S-a putut stabili și nivelul de reprezentare a părților de vorbire: 50% sunt substantive, 30% verbe, 10% adjective, 10% restul claselor morfologice (*Ibidem*, p. 25).

1.2. În anul 1988, preluând concepte și criterii din lingvistica romanică, Marius Sala a coordonat în cadrul Institutului de Lingvistică din București un colectiv care a realizat *Vocabularul reprezentativ al limbilor romanice*. *Vocabularul reprezentativ al limbii române* a putut fi astfel comparat cu al celorlalte limbi romanice (cf. *VRLR*, 1988).

S-a renunțat la primele criterii obligatorii, preluate de Al. Graur din lingvistica rusă (vechimea și gradul de înțelegere), care nu puteau fi controlate științific, și au fost implicate criterii considerate obiective: frecvența sau uzajul (peste 13,48%), polisemia (minimum 5 sensuri) și puterea de derivare (cel puțin 3 derivate). Funcționarea acestora este alternativă. Astfel, în *VRLR* (*Vocabularul reprezentativ al limbii române*), 207 cuvinte îndeplinesc toate cele trei criterii. În continuare, situația se prezintă astfel: 468 (frecvență, polisemie); 162 (frecvență, derivare); 112 (polisemie, derivare); 1070 (frecvență); 252 (polisemie); 310 (derivare).

Pe baza acestor criterii, au fost selectate în vocabularul reprezentativ 2581 de cuvinte, în care ponderea elementului latin este, de asemenea, dominantă: 52,46% (cuvinte latinești moștenite și împrumutate din limbile romanice).

Așadar, denumirea de **vocabular reprezentativ** o înlocuiește, în stadiul actual al cercetării, în mod necesar, pe cea de **fond principal**.

Celelalte cuvinte ale vocabularului unei limbi formează **masa vocabularului**.

1.3. Vocabularul reprezentativ conține cuvinte organizate în mai multe sfere semantice.

Ponderea elementelor latinești, în raport cu cele de alte origini, se poate observa din următoarele exemple:

a) obiecte: (latinești) *ac, altar, ață, baie, casă, cămașă, cheie, cuțit, cuvânt, cămașă, foc, furcă, ghem, inel, lingură, masă, oală, perete, poartă, roată, săpun, scară, scaun, ușă, vas*; (slave vechi) *cămin, ceas, ciocan, clește, clopot, corabie, coș, dar, drum, gunoi, hârtie, lopată, perie, plug, pod, prag, sfoară, sticlă, sulică, trâmbiță, uliță, zid*; (maghiare) *cizmă, lacăt, marfă, oraș, panglică, tobă*; (dace) *brâu, căciulă, fluier, groapă, vatră, traistă*;

b) acțiuni: (latinești) *a aduce, a afla, a ajunge, a ajuta, a alege, a alerga, a apăra, a asculta, a așeza, a aștepta, a auzi, a avea, a bate, a bea, a cădea, a căuta, a cânta, a cere, a chema, a crede, a cumpăra, a cunoaște, a da, a deschide, a desface, a dormi, a duce, a face, a fi, a fugi, a ieși, a ierta, a îmbrăca, a începe, a înceta, a înflori, a întâmpla, a întreba, a înțelege, a învăța, a juca, a judeca, a lăsa, a lega, a lucra, a merge, a mânca, a muri, a naște, a număra, a plăcea, a pleca, a plânge, a putea, a rămâne, a răspunde, a râde, a ruga, a rupe, a săruta, a schimba, a scrie, a simți, a spăla, a spune, a sta, a striga,*

IV. MORFOLOGIA

1. SUBSTANTIVUL

CLASIFICARE			SIMBOL ¹	EXEMPLE
După formă	simple		s	copil, carte, revenire, imparțialitate, George, București, pretext, ex-ministru
	compuse		c	ampermetru, ceasornic, bunăstare, dreptunghi, Câmpulung, primăvară
				locotenent-colonel, pușcă-mitralieră, Cluj-Napoca, copil-minune, câine-lup, apă-tare
				ardei gras, Ion Popescu, Facultatea de Drept
				Rompres, Eurasia, aprozar, Comaliment, laser, avion, CFR, CEC, PTTR
locuțiuni substantivale		ls	aducere-aminte, tragere de inimă, băgare de seamă, bătaie de joc, părere de rău	
După sens	comune	individuale	c	caiet, album, pom, pantof, om, floare
		colective		pădure, turmă, herghelie, livadă, popor
		nenumărabile		box, tenis, aur, aramă, ulei, vată, câlți, aplauze
	proprii	nume	p	George Ionescu, Timișoara, Pitești, Școala Ardeleană, Ziua Internațională a Femeii, Al Doilea Război Mondial, Anul Nou, Uniunea Artiștilor Plastici
		titluri		Pădurea spânzuraților, Revista de fizică și chimie, Curierul zilei, Legea fondului funciar, Lacul lebedelor
	După tipul flexionar	variabile	cu 3 forme	v3f
cu 2 forme			v2f	pom – pomi, cal – cai, casă – (unei/niște) case, pix – pixuri, nivel – nivele/niveluri, corectitudine – (acestei) corectitudini
invariabile		cu o formă	inv (1f)	învățătoare, pui, pronume, vată, lene, sete, orez, mărar, curaj, somn, aur, fotbal, aplauze, ochelari

¹ Semnificația simbolurilor din acest tabel și din cele următoare este dată de lista de abrevieri; ea marchează clasele sau categoriile gramaticale implicate în analiză. Celelalte denumiri, nesimbolizate, au valoare descriptivă, reprezentând formele de manifestare a subclasei respective.

FLEXIUNE			SIMBOL	EXEMPLE
Genul ¹	cu gen fix	masculin	m	băiat, copil, pantof, frate, rege, tată, popă, astru, codru, ministru, geamgiu, ardei, leu, erou
		feminin	f	mamă, fată, casă, mașină, carte, femeie, ploaie, soție, farmacie, pijama, perdea, zi
		neutru	n	– pix, caiet, creion, stilou, exemplu, liceu, exercițiu, nume, cap, box, ou – animal, dobitoc, popor, geniu, personaj, mamifer
	mobile		m/f	elev, -ă; român, -că; găscă, -an; vulpe, -oi; portar, -iță; preot, -easă; lup, -oaică
	heteronime		m/f	mamă – tată, frate – soră, mătușă – unchi, cal – iapă, oaie – berbec, găină – cocoș, capră – țap
	epicene	masculin	em	cocostârc, ministru, sturz, elefant, fluture, crocodil, pițigoii, lăstun, melc, pescăruș, pește, rac
		feminin	ef	albină, balenă, barză, cămilă, codobatură, furnică, muscă, privighetoare
	comun	masculin/ feminin	m/f	complice, pierde-vară, nătăfleață, gură-cască, zgârie-brânză; Adi, Cristi, Gabi
Numărul	singular/plural		sg/pl	pom, -i; băiat – băieți; casă, -e; om – oameni, soră – surori; cap – capete; pix – pixuri
	singularia tantum		sgt	aur, aramă, oină, curaj, cinste, nea, sete, Paul, Arad, Olt, Craiova, Timișoara
	pluralia tantum		plt	câlți, cuișoare, tăieței, ochelari, aplauze, zori, Afumați, București, Videle
	pluralul calității		plc	blană – blănuri , carne – cărnuri , dulceață – dulcețuri , mâncare – mâncăruri , ulei – uleiuri
	număr comun		sg/pl	ardei, pui, ochi, învățătoare, vânzătoare, nume, prenume, pronume
Cazul Determinarea (Art.)	nominativ		N	(un) pom – pomul; (niște) pomi – pomii; (o) casă – casa; (niște) case – casele; (un) pix – pixul; (niște) pixuri – pixurile
	genitiv	– al, a, ai, ale – asupra, contra, împo- triva, în fața	G	– (unui) pom – pomului; (unor) pomi – pomilor; (unei) case – casei; (unor) case – caselor – al unui pom – al pomului; al unor pomi – al pomilor – deasupra unui pom – deasupra pomului
		– grație, datorită, mulțumită	D	– (unui) pom – pomului; (unor) pomi – pomilor; (unei) case – casei; (unor) case – caselor – grație unui profesor; grație profesorului
	acuzativ		Ac	– (Văd) un pom – pomul; niște pomi – pomii – de un copil – de copilul; de niște copii – de copiii; până la gară, în caz de succes
	vocativ		V	copile – copilule!; băiete – băiatule! fato! (= N: fată! fata!) băieților! (= N: băieți!)

¹ Genul numelor proprii se stabilește după regula corespondenței minime cu apelativul: orașul (neutru) **Arad**, localitatea **Arad** (neutru), localitatea (feminin) **Craiova**, orașul **Craiova** (feminin). Când nu există corespondență (orașul Pitești, localitatea Pitești), genul este masculin.

2. ARTICOLUL

CLASIFICARE				EXEMPLE
Hotărât	forme	-l, -le, -a, -lui, -(i), -i, -le, -lor	dd	copilul, acul, fratele, tata, fata, copilului, fetei, băncii, tații, fetele, taților, fetelor
			mp	lui Radu, lui George, lui Toma, lui Carmen, lui Lili
	valori semantice	anaforică		Pe stradă merge un copil. La colț, copilul se oprește.
		generică		Copilul trebuie să-și asculte părinții. Triunghiul este figura geometrică cu trei laturi.
		demonstrativă		De unde ai luat ziarul? Dă-mi pixul!
		implicită		Răsare soarele. Mă cheamă mama. Mă doare capul.
		conversivă		binele, răul, eul, leneșul
Nehotărât	forme	un, o, niște unui, unei, unor	dn	un pantof, o carte, un pix; niște cărți, unui pix, unei bănci, unor oameni, unor teatre, unor fete
	valori semantice	inceptivă		Un om a venit la mine. Niște sportivi se antrenează pe stadion.
		generică		Un elev trebuie să învețe. Un copil trebuie să-și asculte părinții.
		calificativă		Ion este un clown. Ea este o artistă în aplanarea discuțiilor.
		conversivă		un bine, un rău, un leneș
	omonimii	adjectiv numeral		Un elev citește, doi scriu tema. O mașină s-a oprit, două continuă cursa.
		adjectiv pronominal nehotărât		Un tren vine, altul pleacă. O hartă s-a pierdut, cealaltă nu. niște aur, niște orez, niște aplauze
Posesiv ¹	forme	al, a, ai, ale, (alui, alei), alor		al mamei, a copilului, ai pădurii, ale lor, alor mei, alor noștri
	valori morfologice	morfem al numera- lului ordinal		al doilea, cel de-al doilea; a treia, cei de-al doilea
	omonimii	pronume semiindependent		Al Mariei n-a venit. Ai casei au plecat. Am stat de vorbă cu al tău.

Demonstrativ sau adjectival	forme	<i>cel, cea, cei, cele, celui, celei, celor</i>	cel înalt, cea nouă, cei buni, cele vechi, celui trimis, celeii noi, celor răi
	valori morfologice	morfem de gen și caz al numeralelor	cei trei, cele două, celor șase; cel de-al patrulea, celui de-al treilea
		morfem al superlativului relativ	cel mai înalt, cea mai înaltă; cel mai repede; cei mai buni; cele mai mari
	omonimii	pronume semiindependent	cel (acela) care, cel ce, celor ce, celui care, cel pe care...; cel de acolo; cel înalt

¹ Denumirea *genitival* nu se justifică, deoarece poate sta și în Ac: *cu al meu*.

a. Texte analizate:

- „Un fior rece ca gheața îi trece prin vine, picioarele i se taie, un tremur o cuprinde în tot trupul și ochii i se păinjenesc.” (XII, 19¹)
 - **un fior** = Ss → ssc, v2f, n, sg, N, dn *un*;
 - **ca gheața** = Ccomp → ssc, v2f, f, sg, Ac, dd *a*, ps *ca*;
 - **prin vine** = Cl → ssc, v2f, f, pl, Ac, nd, pc *prin*;
 - **picioarele** = Ss → ssc, v2f, n, pl, N, dd *le*;
 - **un tremur** = Ss → ssc, v2f, n, sg, N, dn *un*;
 - **în ... trupul** = Cl → ssc, v2f, n, sg, Ac, dd *l*, ps *în*;
 - **ochii** = Ss → ssc, v2f, m, sg, N, dd *i*.
- „Tată, eu cred că mie mi se cuvine această cinste.” (XII, 79)
 - **tată** = ssc, v2f, m, sg, V, nd, ffs;
 - **cinste** = Ss → ssc, inv (1f), f, sgt, N, nd.
- „Coate-goale se scoală și dumnealui.” (IX, 9)
 - **coate-goale** = Ss → scc, inv (1f), m, sg, N, nd.
- „Are și contracte-legi încheiate cu consorțiul Astra și Romloc, în valoare totală de 445 milioane de lei anual.” (XIX, 463)
 - **contracte-legi** = Cd → scc, v2f, n, pl, Ac, nd;
 - **cu consorțiul** = Cprep → ssc, v2f, n, sg, Ac, dd *l*, ps *cu*;
 - **Astra și Romloc** = AsN: *Astra* (ssp, inv 1f, f, sg, N); *Romloc* (ssp, inv 1f, m, sg, N); și (cjs, co cop, ffs);
 - **în valoare** = Asp → ssc, v2f, f, sg, Ac, nd, ps *în*;
 - **de lei** = Asp → ssc, v2f, m, pl, Ac, nd, ps *de*.
- „Tânărului i-o fi somn.” (XI, 21)
 - **tânărului** = Ci → ssc, v3f, m, sg, D, dd *lui*;
 - **somn** = Ss → ssc, inv (1f), n, sgt, N, nd.
- „Avea să se ducă pentru studii la Paris (în care scop Otilia examinase toate posibilitățile).” (XI, 326)
 - **pentru studii** = Cs → ssc, v2f, n, pl, Ac, nd, pc *pentru*;
 - **la Paris** = Cl → ssp, inv (1f), n, sgt, Ac, nd, ps *la*;
 - **în ... scop** = Cs → ssc, v2f, n, sg, Ac, nd, ps *în*;
 - **Otilia** = Ss → ssp, inv (1f), f, sgt, N, dd *a*;
 - **posibilitățile** = Cd → ssc, v2f, f, pl, Ac, dd *le*.

¹ Referințele citatelor se regăsesc în *Bibliografia literară* de la finalul cărții. (N.red.)

7. „Cât vulturul ești falnic și cât albina harnic.” (I, 434)
- **cât vulturul** = Ccomp → ssc, v2f, em, sg, Ac, dd *l*, sadv comp *cât*;
 - **cât albina** = Ccomp → ssc, v2f, ef, sg, Ac, dd *a*, sadv comp *cât*.
-
8. „Între Predeal și Bușteni văzusem în jurul cantoanelor gropile de lup.” (XIX, 277)
- **între Predeal și Bușteni** = Cl: *între Predeal* (ssp, inv 1f, m, sg, Ac, ps *între*); *Bușteni* (ssp, inv 1f, m, pl, Ac); *și* (cjs, co cop, ffs);
 - **în jurul cantoanelor** = Cl → ssc, v2f, n, pl, G, dd *lor*, lp *în jurul*;
 - **gropile** = Cd → ssc, v2f, f, pl, Ac, dd *le*;
 - **de lup** = Asp → ssc, v2f, m, sg, Ac, nd, ps *de*.
-
9. „O floare-a soarelui, uitată, se scutură.” (II, 5)
- **o floare-a soarelui** = Ss → scc, v2f, f, sg, N, dn *o*.
-
10. „Cum facem gropile, le săpăm să fie aranjate în linie, în pătrat sau romboidal, conform¹ regulamentului?” (IX, 72)
- **gropile** = Cd → ssc, v2f, f, pl, Ac, dd *le*;
 - **în linie** = Cmpz → ssc, v2f, f, sg, Ac, nd, ps *în*;
 - **în pătrat** = Cmpz → ssc, v2f, n, sg, Ac, nd, ps *în*;
 - **regulamentului** = Ci → ssc, v2f, n, sg, D, dd *lui*.
-
11. „M-or troieni cu drag / Aduceri aminte.” (XIII, 3, 87)
- **aduceri aminte** = Ss → ls (= *amintiri*); *aduceri* (ssc, v2f, f, pl, N, nd)².
-
12. „Titi e băiatul lui Simion.” (XI, 28)
- **Titi** = Ss → ssp, inv (1f), m, sgt, N;
 - **e băiatul** = Pvc oc³: *e* (vscpi, ner, cj IV, act⁴, Ind, prez, pers 3, sg, af); *băiatul* (N pred → ssc, v3f, m, sg, N, dd *l*);
 - **lui Simion** = Asg → ssp, v2f, m, sgt, G, mp *lui*.
-
13. „Urmă iarăși trosnetul amplificat de pădure a două împușcături.” (XXII, 2, 279)
- **trosnetul** = Ss → ssc, v2f, n, sg, N, dd *l*;
 - **de pădure** = Cag → ssc, v2f, f, sg, Ac, nd, ps *de*;
 - **a ... împușcături** = Asg → ssc, v2f, f, pl, G, nd, ps *a*.
-
14. „Părinții lui se vor convinge mulțumită mărturiei lui Stănică.” (XI, 142)
- **părinții** = Ss → ssc, v2f, em, pl, N, dd *i*;
 - **mulțumită mărturiei** = Cins → ssc, v2f, f, sg, D, dd *i*, ps *mulțumită*;
 - **lui Stănică** = Asg → ssp, inv (1f), m, sgt, G, mp *lui*.
-
15. „De cumpărarea celor două întreprinderi de către CFR era învinuit.” (XIX, 463)
- **de cumpărarea** = Cprep → ssc, v2f, f, sg, Ac, dd *a*, ps *de*;
 - **întreprinderi** = Asg → ssc, v2f, f, pl, G, nd;
 - **de către CFR** = Cag → scp, inv (1f), n, sgt, Ac, pc *de către*.

¹ GALR, I, 2008 consideră că *conform*, *potrivit*, *contrar* nu sunt prepoziții ale dativului, ci adverbe care cer D.

² Din locuțiune se analizează în mod obligatoriu numai cuvântul-bază, dacă are mărci gramaticale reprezentative pentru unitatea morfologică pe care o echivalează. De exemplu, într-o locuțiune verbală se analizează întotdeauna verbul; dimpotrivă, într-o locuțiune adjectivală (*de cînste* = *cînstit*) substantivul *cînste* nu are mărci adjectivale, deci, nu se analizează.

³ Pvc oc = predicat verbal complex cu operator copulativ (cf. GALR, II, 2008, p. 264).

⁴ Verbele numai (inerent) active (act.), inerent reflexive (refl.), inerent impersonale (impers.) nu schimbă forma de la o diateză la alta.

16. „Emotivitatea, delicatețea [...] sunt produse ale inteligenței.” (XI, 323)
- **emotivitatea, delicatețea** = Sm: *emotivitatea* (ssc, inv 1f, f, sgt, N, dd a); *delicatețea* (ssc, inv 1f, f, sg, N, dd a); co juxt;
 - **sunt produse** = Pvc oc: *sunt* (vscpi, ner, cj IV, act, Ind, prez, pers 3, pl, af); *produse* (N pred → ssc, v2f, n, pl, N, nd);
 - **ale inteligenței** = Asg → ssc, v2f, f, sg, G, dd i, dp *ale*¹.
-
17. „Fața era a unei femei slabe.” (XI, 411)
- **fața** = Ss → ssc, v2f, f, sg, N, dd a;
 - **era a unei femei** = Pvc oc: *era* (vscpi, ner, cj IV, act, Ind, impf, pers 3, sg, af); *a unei femei* (N pred → ssc, v2f, f, sg, G, dn *unei*, dp a).
-
18. „A-nceput din nou să-mi fie dor de dulce fericire [...] / Și mi-e sete de plăcere și mi-e sete de iubire.” (XVII, 100)
- **dor** = Ss → ssc, v2f, n, sg, N, nd;
 - **de ... fericire** = Asp → ssc, v2f, f, sg, Ac, nd, ps *de*;
 - **sete** = Ss → ssc, inv (1f), f, sgt, N, neart;
 - **de plăcere** = Asp → ssc, v2f, f, sg, Ac, nd, ps *de*;
 - **de iubire** = Asp → ssc, v2f, f, sg, Ac, nd, ps *de*.
-
19. „Dintr-o parte venea cu carul, în alta se ducea și toate trebile și le pune la cale.”² (XII, 7)
- **dintr-... parte** = Cl → ssc, v2f, f, sg, Ac, nd, pc *dintr-*;
 - **cu carul** = Cins → ssc, v2f, n, sg, Ac, dd l, ps *cu*;
 - **trebile** = Cd → ssc, v3f, f, pl, Ac, dd *le*.
-
20. „Pe locul unde și-au răpus vrășmașii / Și slava lor țărână a căzut, / S-au arătat în urmă-n sânge pașii / Curtenilor ce l-au văzut.” (III, 38)
- **pe locul** = Cl → ssc, v2f, n, sg, Ac, dd l, ps *pe*;
 - **vrășmașii** = Cd → ssc, v2f, m, pl, Ac, dd i;
 - **slava** = Ss → ssc, v2f, f, sg, N, dd a;
 - **țărână** = Ps → ssc, v2f, f, sg, Ac, nd;
 - **pașii** = Ss → ssc, v2f, m, pl, N, dd i;
 - **-n sânge** = Cl → ssc, inv (1f), n, sgt, Ac, nd, ps *în*;
 - **curtenilor** = Asg → ssc, v2f, m, pl, G, dd *lor*.

b. Texte de analizat:

1. „Gheorghe și Maria își aruncau din timp în timp câte o căutătură de amor.” (XIV, 119)
2. „S-a dus floarea-soarelui, nu mai are lumina pe ce odihni.” (XXV, 332)
3. „Să trăiți mulți ani cu bine, luminate și preaputernice împărate!” (XII, 46)
4. „În dreptul fântânii, caii traseră la jgheab.” (XXII, 1, 70)

¹ Așa-zisul articol posesiv, în prezența substantivului regent nu este pronume semiindependent, ci „o marcă posesiv-genitivă” (*Dicționar de interpretări gramaticale*, 2020, p. 49). Întrucât se întâlnește și la pronumele posesiv, avem: dp = determinant posesiv.

² În locuțiunile verbale se analizează numai verbele care dau mărcile predicative, nu și substantivele (cf. și *Locuțiunile limbii române*, 2025, p. 22).

5. „O răzeșie destul de mare, casa bătrânească cu toată pajiștea ei, o vie cu livadă frumoasă, vite și multe paseri alcătuiau gospodăria babei.” (XII, 7)

6. „Viața i se păru plină de sens și se aruncă cu voluptate în studiu.” (XI, 117)

7. „Numeroase tăvi de aramă, puse una în alta, în ordinea mărimii, ibrice, căni, bizare piulițe, toate de aramă sau alamă, făceau din raft o vitrină de muzeu.” (XI, 299)

8. „Pe o lagună trecea un fel de gondolă încărcată cu marinari, părând niște piei-roșii și având unelte de pescuit.” (XI, 299)

9. „E mai greu pentru unii în această țară să aibe o pâine, decât pentru alții să trimită acasă un coș cu icre negre, brânză scump putrezită și pateuri cultivate încă înainte de gătuirea păsării.” (XIX, 462)

10. „Din pricina unui articol în care Ladima denunță vehement un cartel industrial, Gheorghidiu, [...] în înțelegere cu tata, au hotărât să creeze la gazetă o direcție politică pe care au încredințat-o redactorului-șef.” (XIX, 503)

11. „Unde nu ne trezim într-o bună dimineață plini ciucur de râie căprească de la caprele Irinucăi.” (XII, 66)

12. „De-acum, ca peste-un câmp de moarte, o să răsară jalnici zorii.” (II, 5)

13. „Cu ce plăcere i-aș pune gamela în cap (cum se spune în pușcărie sfătuitorului).” (XV, 184)

14. „Caporalul a fost încorporat abia acum o lună și jumătate, iar eu sunt locotenent rezervist.” (IV, 89)

15. „Și nici tu junghiu, nici tu friguri, nici altă boală nu s-a lipit de noi, dar nici de râie n-am scăpat.” (XII, 167)

16. „Oglinzile se ivesc pe masa lui Popescu primăvara și dispar odată cu ivirea iernii.” (IV, 121)

17. „Înțelese că, asemeni mâinii tatălui său, nu se va mai ridica niciodată de acolo, va rămâne el și pisica în seama ciorilor și a corbilor de dimineață.” (VIII, 118)

18. „Am plecat cu socru-meu în oraș, mai întâi să scoată el bani de la C.E.C., apoi să cumpărăm bilete de călătorie.” (XV, 143)

19. „Oamenii mai fac pânză și din sora noastră cânepă și din fratele nostru bumbac.” (XII, 277)

20. „Bazacopol va arăta bunăvoință la sosirea dumneavoastră și a domnului decorator.” (IV, 123)

V. SINTAXA

1. SUBIECTUL

TIPUL	EXPRIMAT PRIN		CINE? CE? EXEMPLE
Simplu (Ss)	substantiv	N G Ac	O dihanie a dat peste dânșii. (XII, 33) Nineta era bine îmbrăcată. (XX, 1, 51) Mi l-au săpat ai lui Țugurlan . (XXII, 1, 8) Au mai plecat dintre copii . (= subiect partitiv) (XXVI)
	conversiuni substantivale	din adjectiv	Iar deasupra tuturor va vorbi vrun mititel . (XIII, 3, 40) Rarul umple carul, desul umple fesul. (XXVI)
		din adverb	Va fi rău de măria-sa. (XIV, 85) Nu era azi , nici măine , nici ieri , nici totdeauna . (XIII, 2, 256)
		din interjecție	Se auzea numai chiu și vai . (XII, 159) Halal pe la noi. (XII, 220)
		metalimbaj	„ Pe ” este o prepoziție simplă, iar „ sunt ” este verb la indicativ prezent. (XXVI)
	pronume	N G D Ac	Pentru cine votăm noi ? (X, 87) Toți au rămas încremeniți. (XII, 10) Fie dar a cui o vrea. (XVI, 199) Ai lor sunt eroi. (XVIII, 139) Răspundea îndesat „sluga dumitale” cui nu-l trecea cu vederea. (XII, 253) Trebuie să fim foarte vigilenți cu cine încearcă. (XV, 56) Ah! Sunt printre voi de-aceia care nu cred tabla legii. (XIII, 1, 135)
	numeral		Cei trei se întoarseră în sală. (XI, 79) Unde mănâncă doi , mai poate mânca și al treilea . (XII, 259) Intră buluc în ogradă tusșese . (XII, 245)
	verb	infinitiv	Iar în lumea cea comună a visa e un pericol. (XIII, 3, 43)
		gerunziu	Afară se-auzea viscolind . (XXVI)
		supin	Rămâne de văzut . (VIII, 16) Cred că e și ușor de constatat . (XIX, 433)

Multiplu (Sm)	substantiv prone numeral verb	Viitorul și trecutul / <i>Sunt a filei două fețe.</i> (XIII, 3, 82) Călătorii și matrozii putrezeau pe puntea rece. (XVII, 53) Eu și cu tine vom fi câine și cal. (XXIV, 245) Al doilea și al treilea au urcat pe podium. (XXVI) A cânta și a dansa sunt plăceri rare. (XXVI) E ușor de zis și de făcut. (XXVI)
Inclus (Si)	desinențele verbului (persoana I și a II-a)	<i>Vrei să ne aprindem paie-n cap?</i> (XII, 10) <i>Am trimis gornistul la el de trei ori.</i> (X, 13) <i>Hai, nepoate, gata ești?</i> (XII, 164)
Subînțeles (Ssub)	desinențele verbului (persoana a III-a)	<i>Se sculă de la masă înaintea tuturor.</i> (XXIII, 1, 60) <i>Nu se puteau dumeri.</i> (XII, 13) <i>Îl privi fără excesivă cordialitate.</i> (XI, 12)
Nedeterminat (Sned)	desinențele verbului	<i>Bate la ușă.</i> (XXVI) <i>Scrie în ziare despre tine.</i> (XXVI) <i>Ai bani, ești tare și mare.</i> (XIV, 82) <i>A nu se vorbi cu conducătorul.</i> (XIX, 273) <i>Aici se citește în liniște.</i> (XXVI)
	substantiv prone	Omul nu știe de azi până mâine. (XIV, 80) <i>Ce e rău și ce e bine / Tu te-ntreabă și socoate.</i> (XIII, 3, 81)
Verbe impersonale fără Sb/SB (Predicat verbal absolut)		<i>plouă, ninge, tună; se înserează; se merge, se pleacă; (îmi) place (de); (îmi) pare bine (de), (mî) s-a luat, (mî) s-a urât</i>

a. Texte analizate:

- „Moartea e un fenomen simplu în natură, numai oamenii îl fac înspăimântător.” (XX, 2, 25)
 - **moartea** = Ss → ssc, v3f, f, sg, N, dd a;
 - **numai oamenii** = Ss → ssc, v2f, m, pl, N, dd i; *numai*: sadv.
- „Mai mult decât minciuna nimica nu răpune [...]. / E aspru adevărul, dar trebuie a-l spune.” (XVII, 105)
 - **nimica** = Ss → pron, neg, inv, fp;
 - **adevărul** = Ss → ssc, v2f, n, sg, N, dd l;
 - **a- ... spune** = Ss → vsppt, cj III, Act, Inf, prez, af.
- „Ce spaimă dinainte / De-a fi și eu pe lume / Te face să chemi zorii peste noi?” (VII, 47)
 - **spaimă** = Ss → ssc, v2f, f, sg, N, nd;
 - **și eu** = Ssec¹ → pron pers 1, sg, N; *și*: sadv;
 - **(tu)** = Si (pers 2).
- „Hai fiecare pe la casa cui ne are.” (XII, 176)
 - **fiecare** = Ss → pron neh c, pz, N;
 - **cui** = în prop: Ss → pron rel s, G (exp caz: *casa **cui**va*); în frază: $\frac{PP}{AT}$.
- „De aceea, în numeroasa familie femeile [...] erau mai degrabă antipatice, prin suficiență burgheză și totală, impertinentă mirare în fața cui depășea mijloacele lor intelectuale.” (XI, 303)
 - **femeile** = Ss → ssc, v2f, f, pl, N, dd le;
 - **în fața cui** = în prop: Ss → pron rel s, G, lp în fața (exp caz: *în fața **cui**va*); în frază: $\frac{PP}{AT}$.

¹ Subiectul secundar este subiectul unei părți secundare de propoziție, de regulă al unui verb la infinitiv, gerunziu, participiu sau supin.

6. „Taci măi! Că simțesc cum intră-n mine șaptezeci de năbădăi.” (XVI, 201)
- **(tu)** = Si (pers 2);
 - **năbădăi**¹ = Ss → ssc, inv (1f), f, plt, N, nd.
-
7. „Gheorghe și Maria își aruncau din timp în timp o căutătură de amor.” (XIV, 119)
- **Gheorghe și Maria** = Sm: *Gheorghe* (ssp, inv 1f, m, sgt, N); *Maria* (ssp, inv 1f, f, sgt, N); și: cjs, co cop; coordonează elementele unui Sm.
-
8. „O să fie vai de pielea ta.” (XXII, 2, 28)
- **vai**² = Ss → Ints, pz.
-
9. „Era evident ^{1/} (că) el venea acolo pentru cineva, desigur pentru Otilia ^{2/} (și) (că) jocul de cărți era numai un pretext.” ^{3/} (XI, 35)
- **2 = 3** = SB;
 - **el** = Ss → pron pers 3, m, sg, N;
 - **jocul** = Ss → ssc, v2f, n, sg, N, dd l.
-
10. „Ploua din ce în ce mai rar.” (IV, 17)
- Propoziția n-are Sb, *ploua* = Pva.
-
11. „Când ar ști omul ce-ar păți, dinainte s-ar păzi.” (XII, 21)
- **o mul**³ = Sned → ssc, v2f, m, sg, N, dd l.
-
12. „A făcut milioane pe spinarea mea, a dumatăle, a cui vine să-și lase banii aici.” (XI, 204)
- **(el)** = Ssub (pers 3);
 - **a cui** = în prop: Ss → pron rel s, G (exp caz: *spinarea cui*); în frază: $\frac{PP}{AT}$.
-
13. „Nu ți-e rușine, Costache?” (XI, 15)
- **rușine** = Ss → ssc, inv (1f), f, sgt, N, nd.
-
14. „Era greu de crezut.” (XX, 2, 434)
- **de crezut** = Ss → vsppt, cj III, Act, Sup, af.
-
15. „Meșterul pusese un geam alb [...] care părea firesc cui nu știa cum fusese înainte.” (XX, 2, 439)
- **meșterul** = Ss → ssc, v3f, m, sg, N, dd l;
 - **care** = în prop: Ss → pron rel-int, N; în frază: $\frac{PP}{AT}$;
 - **cui** = în prop: Ss → pron rel s, D (exp caz: *firesc cui*); în frază: $\frac{AT}{CI}$;
 - **(geamul)** = Ssub (pers 3).

¹ Neacceptându-se inversiunea sintactică de către *GALR*, I, 2008, *șaptezeci de* este Aa; prepoziția *de* nu are regim cazual (se grupează cu numeralul), subiectul este în N.

² Interjecția nu este N pred, deoarece nu avem un Sb (N pred exprimă o însușire a Sb de care se leagă prin v cop). De aceea este ea însăși Sb.

³ *GALR*, II, 2008, p. 356-358, nu trece în tipologia Sned și pe cel exprimat prin substantive sau pronume generice, cum se arată în cele mai multe gramatici. Cf. Avram, 2001, p. 328: *Ce e rău și ce e bine / Tu te-ntreabă și socoate*; cf. și Dimitriu, 2002, p. 1276: *De te-ndeamnă, de te cheamă, / Tu rămâi la toate rece [...] / De-ar ști omul ce-ar păți.*; cf. și Constantinescu-Dobridor, 2001, p. 318; cf. și Irimia, 2008, p. 453.

16. „Să te ferești de ea că umblă să se mărite și se îndrăgostește de cine-i iese în cale.” (XI, 28)
- **(tu)** = Si (pers 2);
 - **(ea)** = Ssub (pers 3);
 - **de cine** = în prop: Ss → pron rel s, Ac, ps *de* (exp caz: *se îndrăgostește de cineva*); în frază: $\frac{CZ}{CPrep}$.
-
17. „Văzând Făt-Frumos că tovarășii lui sunt așa de fricoși, se hotărî să se coboare el.” (XII, 35)
- **Făt-Frumos** = Ssec → scp, inv (1f), m, sg, N;
 - **tovarășii** = Ss → ssc, v3f, m, pl, N, dd i;
 - **el** = Ss → pron pers 3, m, sg, N.
-
18. „Se lipi de mine cel de limba și literatura română.” (XX, 2, 78)
- **cel** = Ss → pron sind, m, sg, N.
-
19. „Ce-ați fi vrut dumneavoastră să facă guvernul în cazul ziaristului comunist?” (XXII, 1, 91)
- **dumneavoastră** = Ss → pron pers 2, pol, pl, N;
 - **guvernul** = Ss → ssc, v2f, n, sg, N, dd l.
-
20. „Dar nu sărea nimeni, ca și când toți ar fi vrut să vadă întâi care-i mai tare.” (XXIII, 1, 40)
- **nimeni** = Ss → pron neg s, N;
 - **toți** = Ss → pron neh s, cant, m, pl, N;
 - **care** = în prop: Ss → pron rel-int, N; în frază: $\frac{CD}{CD}$.

b. Texte de analizat:

1. „Traiul lumii, dragă tată, / Cine vor, aceia lese-l.” (XIII, 2, 196)
2. „Ce spune izvorul lunecând la vale, / Ce spune culmea, lunca de arini, / Ce spune noaptea cerurilor sale, / Ce spun luceferii senini / Se adunau în râsul meu.” (XIII, 2, 237)
3. „A te gândi înseamnă în realitate a întâri un gând deja format.” (XX, 2, 248)
4. „Mor florile mâhnite, în casa cui n-a fost mireasă.” (II, 6)
5. „Moș Iacob și cu mine i-am făcut groapă adevărată.” (XV, 85)
6. „Ale franțuzului sunt atât de grase, mustoase, lăptoase!” (XV, 123)
7. „Aici nimic nu putea fi așezat într-un moment al istoriei.” (XI, 75)
8. „Începuse să-mi placă a fi curtată.” (XI, 196)
9. „Dropia e greu și de văzut, nu numai de prins.” (IV, 47)
10. „O să te plouă pe aripi, spuneai, / plouă cu globuri pe glob și prin vreme. / Nu-i nimic, îți spuneam, Lorelei, / Mie-mi plouă zborul, cu pene.” (XXIV, 31)
11. „Nu spera și nu ai teamă, / Ce e val ca valul trece; / De te-ndeamnă, de te cheamă / Tu rămâi la toate rece.” (XIII, 3, 81)
12. „Și cui o va scoate, viața mi-o dăru.” (XIII, 2, 182)
13. „Învățătorul răspunse că șaizeci de lei este ultimul preț.” (XXII, 1, 45)
14. „Și n-o să iert pe cine va îndrăzni să mă calce pe bătături.” (VIII, 178)

15. „Și cum ajung, odată intră buluc în ogradă tușșese.” (XII, 245)
-
16. „E mult timp de când umblu cu această nuvelă.” (XIV, 5)
-
17. „Mai face el țăranul și alte mâncăruri gustoase când are din ce le face.” (XII, 208)
-
18. „Știm că ne sprijină dac-am greși.” (VII, 17)
-
19. „A fi savant era pentru el suprema onoare.” (XI, 187)
-
20. „Cea dintâi era locuită de bogasieri, a doua de cojocari subțiri și grași, iar a treia [...] era locuită numai de abagii și găitănari.” (XIV, 59)

2. PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ SUBIECTIVĂ (SB)

REGENTUL	TIPUL/ CONECTORI	CINE? CE? EXEMPLE
Verb personal		Ce-i scris omului în frunte-i este pus. (XII, 46) Cine are bani bea și mănâncă, iară cine nu, se uită și rabdă. (XII, 127) Ce e val ca valul trece. (XIII, 3, 81) Oricare vine va fi bine primit. (XXVI) Aici, orice se gătește se mănâncă. (XXVI)
Verbe și expresii verbale impersonale/impersonalizate	urmează, rezultă, contează, face, este, pare, înseamnă	Când este să dai peste păcat [...], te silești să-l ajungi. (XII, 98) Înseamnă că îl mai despărțise și de alta și că lupta fusese ușoară. (XX, 1, 127) Părea că mă duc îngeri pe o dulce legănare. (XVII, 32) Nu strică nimănui să învețe. (XX, 2, 206)
	– se zice, se aude – (mă) miră, (mă) surprinde, (mă) doare, (mă) interesează	<u>Conjuncțională</u> conjunții: că, să, dacă, de <u>Relativă</u> – pron rel: care, cine, ce, cât Se zicea că în viața lui n-a tras o brazdă cumsecade. (XXIII, 1, 47) Nu li s-a întâmplat să audă măcar vorbindu-se. (XII, 51) Se vede c-au pornit-o într-un ceas rău. (XII, 60) Oriunde ne duce, se acceptă. (XXVI) Ce fusese între Titi și soră-sa nu-l interesa. (XI, 312) Mă bucură că vă interesați atât de mult. (XIX, 564) Nu se știe cum și în ce fel se stabilise. (XXII, 1, 118)
	– (îmi) place, (îmi) pare, (îmi) vine	– adv rel: unde, când, cum Întotdeauna-mi place / Din când în când să cat la tine drept, / Să văd cum dormi. (XIII, 3, 90) Îmi vine să vă rup cu dinții. (XII, 146) Tânărul nostru mi se pare că e îndrăgostit. (XI, 265) În somn mi se întâmplă să țip. (VII, 104)
	– (mi) se pare, (mi) se cuvine	– pron rel neh: oricare, oricine, orice, ceea ce E bine să fii bogat, este bine să fii și sărac. (XI, 226) Să voteze cu noi e ușor. (X, 87)
	e bine, e rău, e necesar, e sigur	– adv rel neh: oriunde, oricând, oricum Nu-i cu putință să povestească limba omenească. (XII, 52) Nu-mi era indiferent pe unde ne-am fi dus. (XX, 2, 52)
Verbul impersonal a trebui (+ să)		Trebuia în acea noapte ca să sufle vântul rece. (XVII, 48) Trebuie să ții dietă, să nu fumezi, să nu bei. (XI, 391)
Verbele a fi, a avea + inf = SB infinitivală		Nu este ce mânca și ce îmbrăca. (XXVI) N-are cine se duce. (XXVI) Nu-i unde să dormi în casa asta. (XXVI)
Adverbe predicative: – cu siguranță, desigur, bineînțeles ... (+ că) – poate, posibil ... (+ că, să)		Pesemne c-au ajuns și ei în mintea copilului. (XII, 145) Destul că nu mai este. (XIII, 2, 176) Poate că mă visează cineva. (II, 86) Bineînțeles că am pus mâna iar pe telefon. (XX, 2, 127) Poate să fi venit ieri. (XXVI)

a. Texte analizate:

1. „Ceea ce **ar fi surprins** ochiul unui estetik ^{1/} **era intenția** lui de a executa grandiosul clasic.” ^{2/} (XI, 7)
 - 2 = PP, en, neexcl, pz, dezv, af, r;
 - 1 = SB, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{2}{1}$ *ceea ce*: pron rel c.
2. „Cine se **scoală** de dimineață, ^{1/} acela **e mai mare** în sat la ei.” ^{2/} (XII, 265)
 - 2 = PP, en, neexcl, pz, dezv, af, r;
 - 1 = SB, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{2}{1}$ *cine*: pron rel-int, N.
3. „Tu **ești** ^{√ 1/} (și)-ai **fost mai mult** ^{2/} (decât) **în fire**
Era ^{3/} (să) **fii**, ^{4/} (să) **stai**, ^{5/} (să) **viețuiești**.” ^{6/} (III, 88)
 - 1 = 2 = PP, en, neexcl, pz, s, af, r (2); 1-2 și: cjs, co cop; $\sqrt{1}$ = *mai mult*;
 - 3 = CComp, en, neexcl, pz, s, af, r; $\frac{2}{3}$ *decât*: comp;
 - 4 = 5 = 6 = SB, en, neexcl, pz, s, af; $\frac{3}{4,5,6}$ *să*: cjs, sub ne; 4-5-6, co juxt.
4. „**Se zice** ^{1/} (că) ^{2/} (în vreme ce) gloata **striga** ura ^{3/},
De ciudă, Lăpușneanul, cumplit își **mușca** gura.” ^{2/} (I, 393)
 - 1 = PP, en, neexcl, pz, af, r;
 - 3 = CT, en, neexcl, pz, s, af; $\frac{2}{3}$ *în vreme ce*: lcj, sub sp;
 - 2 = SB, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{1}{2}$ *că*: cjs, sub ne.
5. „**I se părea** ^{1/} (că)-i **pocnesc** urechile, ^{2/} (că) **nu mai are** stomac bun, ^{3/} (că) inima i **se oprește**
deodată ^{4/} (fiindcă) el **n-o mai aude**.” ^{5/} (XI, 395)
 - 1 = PP, en, neexcl, pz, dezv, af, r;
 - 2 = 3 = 4 = SB, en, neexcl, dezv, af (2, 4), neg (3), r (4); $\frac{1}{2-3-4}$ *că*: cjs, sub ne; 2-3-4 co juxt;
 - 5 = CZd, en, neexcl, dezv, neg; $\frac{4}{5}$ *fiindcă*: cjc, sub sp.
6. „Însă tu îmi **vei răspunde** ^{1/} (că) **e bine** ^{2/} (ca în lume
Prin frumoasă stihuire să) **pătrunză** al meu nume, ^{3/}
(Să)-mi **atrag luare-aminte** a bărbaților din țară, ^{4/}
(Să)-mi **dedic** a mele versuri la cucoane, bunăoară ^{5/}
(Și) **dezgustul** meu din suflet (să)-l **împac** prin a mea minte.” ^{6/} (XIII, 3, 41)
 - 1 = PP, en, neexcl, dezv, af, r;
 - 2 = CD, en, neexcl, pz, s, af, r; $\frac{1}{2}$ *că*: cjs, sub ne;
 - 3 = 4 = 5 = 6 = SB, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{2}{3,4,5,6}$ *ca ... să*: cjs, sub ne, disc; *să*: cjs, sub ne; 3-4-5 co juxt; 5-6 și: cjs, co cop.
7. „Ar trebui ^{1/} (să) **ne naștem bătrâni**, ^{2/}
(Să) **venim** înțelepți; ^{3/}
(Să) **fim în stare** de a hotărî soarta noastră în lume, ^{4/}

(Să) **știm** din răscrucea primară ^{5/} (ce) drumuri **pornesc** ^{6/}
 (Și) **responsabil să fie** doar dorul de-a merge.” ^{7/} (VII, 14)

• 1 = PP, en, neexcl, opt, s, af, r;

• 2 = 3 = 4 = 5 = 7 = SB, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{1}{2-3-4-5-7}$ să: cjs, sub ne; 2-3-4-5 co juxt; 5-7 și: cjs, co cop;

• 6 = CD, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{5}{6}$ ce: adj pron rel-int, inv.

8. „Poate ^{1/} (că) el **nu știe** ^{2/} (ce) **înseamnă** ^{3/} (să) **te însori**, ^{4/} **am continuat**, ^{5/} **se întâmplă**, ^{6/} **se pare** ^{7/} (că) și însurătoarea **se învață**, ^{8/} (dar) dumneata, ca tată, poate **ai auzit** mai bine decât el ^{9/} (ce)-a spus preotul la cununia în biserică.” ^{10/} (XX, 1, 127)

• 1 = 7 = 9 = PP, en, neexcl, pz, s (1, 7), dezv (9), r, 1-7 co juxt; 7-9 dar: cjs, co ad;

• 2 = 4 = 8 = SB, en, neexcl, pz, s, af (4, 8), neg (2), r (2); $\frac{1}{2}, \frac{7}{8}$ că: cjs, sub ne; $\frac{3}{4}$ să: cjs, sub ne;

• 3 = 10 = CD, en, neexcl, pz, s (3), dezv (10), af, r; $\frac{2}{3}, \frac{9}{10}$ ce: pron rel-int, inv;

• 5 = 6 = PPi, en, neexcl, pz, s, af.

9. „Așa-i ^{1/} (că) ^{2/} (dacă) **n-am ținut seamă** de vorbele lui, ^{3/} **am ajuns slugă** la dârloagă ^{2/} (și) acum, vrând-nevrând, **trebuie** ^{4/} (s)-**ascult**, ^{5/} (că) mi-i capul **în primejdie?**” ^{6/} (XII, 93)

• 1 = PP, int, neexcl, pz, s, af, r;

• 3 = 6 = CZd, en, neexcl, pz, dezv, af (6), neg (2); $\frac{2}{3}$ dacă: cjs, sub ne; $\frac{5}{6}$ că: cjs, sub ne;

• 2 = 4 = 5 = SB, en, neexcl, pz, s (5), dezv (3, 4), af, r; $\frac{1}{2-4}$ că: cjs, sub ne; $\frac{4}{5}$ să: cjs, sub ne; 3-4 și: cjs, co cop.

10. „Din ce în ce cântarea din valuri ea tot **crește**, ^{1/} **Se pare** ^{2/} (că) furtuna **ridică** al ei glas, ^{3/} (Că) vântul **trece**-n spaimă pe-al mărilor talaz, ^{4/} (Că)-n sufletu-i pământul **se zbate** cu necaz, ^{5/} (Că) ^{6/} (orice)-i **viu** ^{7/} în lume acum **încremenește**.” ^{6/} (XIII, 2, 165)

• 1 = 2 = PP, en, neexcl, pz, s (2), dezv (1), af, r (2); 1-2 co juxt;

• 3 = 4 = 5 = 6 = 7 = SB, en, neexcl, pz, s (6), dezv (3, 4, 5, 7), af, r (7); $\frac{2}{3-4-5-6}$ că: cjs, sub ne;

3-4-5-6, co juxt; $\frac{6}{7}$ orice: pron rel neh, c, pz, inv.

11. „Că până la urmă tata **n-a reușit** ^{1/}, asta **e adevărat**, ^{2/} (dar) și tu te-**ai grăbit** ^{3/} (să)-l **lași** ^{4/} (să) se **chinuiască** singur ^{5/} (și) **ai vrut** ^{6/} (s-)o **iai** și pe Ilinca după tine.” ^{7/} (XXII, 2, 174)

• 2 = 3 = 6 = PP, en, neexcl, pz, s, af, r; 2-3 dar: cjs, co ad; 3-6 și: cjs, co cop;

• 1 = SB, en, neexcl, pz, dezv; $\frac{2}{1}$ că: cjs, sub ne;

• 4 = CPrep, en, neexcl, pz, dezv, af, r; $\frac{3}{4}$ să: cjs, sub ne;

• 5 = PS, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{4}{5}$ să: cjs, sub ne;

• 7 = CD, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{6}{7}$ să: cjs, sub ne.

12. „**Adevărat** ^{1/} (că) la 1 ianuarie **nu i s-a întâmplat** nici lui nimic, ^{2/} (dar) **se știe** ^{3/} (că) **au fost amânate** toate schimbările până la aprilie ^{4/} (și) deci **√ nu s-a făcut** o favoare specială pentru el.” ^{5/} (XXIII, 3, 127)

• 1 = 3 = PP, en, neexcl, pz, s, af, r; 1-3 dar: cjs, co ad;

• 2 = 4 = 5 = SB, en, neexcl, pz, dezv, neg (2, 5), af (4); $\frac{1}{2}, \frac{3}{4-5}$ că: cjs, sub ne; 4-5 și: cjs, co cop; $\sqrt{5}$ = că.

13. „**Aș fi vrut** ^{1/} (să)-i **pun** din nou **în vedere** ^{2/} (că) **nu trebuie** ^{3/} (să) **între** ^{4/} (și) (să) **rămână** la mine ^{5/} (când) **nu sunt** acasă, ^{6/} (dar) mi **s-a părut** ^{7/} (că) mânia mea **i-ar sfărâma** nervii, ^{8/} (că) **i-ar deprima** ca o insultă nemeritată.” ^{9/} (XIX, 292)

• 1 = 7 = PP, en, neexcl, opt (1), pz (7), s (1), dezv (7); 1-7 dar: cjs, co ad;

• 2 = 3 = CD, en, neexcl, pz, s (3), dezv (2), af (2), neg (3), r (2); $\frac{1}{2}$ să: cjs, sub ne; $\frac{2}{3}$ că: cjs, sub ne;

• 4 = 5 = 8 = 9 = SB, en, neexcl, pz, s (4), dezv (5, 8, 9), r (5); $\frac{3}{4-5}$ să: cjs, sub ne; 4-5 și: cjs, co cop;

$\frac{7}{8-9}$ că: cjs, sub ne; 8-9 co juxt;

• 6 = CT, en, neexcl, pz, dezv, neg; $\frac{5}{6}$ când: adv s, rel t.

14. „Și (ceea ce) **născuse** p-acele miriade ^{1/} (Și) (ceea ce) le-**nnoadă** cu Unul infinit ^{2/} (Și) (ceea ce) le-**atrage** unite laolaltă ^{3/} Cea mai supremă lege **e legea** de-a iubi.” ^{4/} (XVI, 54)

• 4 = PP, en, neexcl, dezv, af, r;

• 1 = 2 = 3 = SB, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{4}{1-2-3}$ ceea ce: pron rel c; 1-2-3 și: cjs, co cop; și (1) = narativ.

15. „**Bineînțele** ^{1/} (că) **nu credeam** nici o iotă din cele spuse de Iosif, gândind (însă) în același timp ^{2/} (că) ^{3/} ceva ^{4/} **trebuie** ^{3/} (să) **fi fost**, ^{4/} (că) **nu putea** el, Iosif ^{5/}, / (să) le **scoată** pe toate din cap.” ^{6/} (XX, 2, 190)

• 1 = PP, en, neexcl, pz, s, af, r;

• 2 = 4 = SB, en, neexcl, pz, s (4), dezv (2), af (4), neg (2), r (2); $\frac{1}{2}$ că: cjs, sub ne; $\frac{3}{4}$ să: cjs, sub ne;

• 3 = 6 = CD, en, neexcl, pz, s (3), dezv (6), af, r (3); $\frac{2}{3}$ că: cjs, sub ne; $\frac{5}{6}$ să: cjs, sub ne;

• 5 = CZd, en, neexcl, pz, s, neg, r; $\frac{3}{5}$ că: cjs, sub ne.

16. „**Pesem ne** ^{1/} (că) **se distrează** mult pe socoteala celor doi ^{2/} (și), desigur, mai ales, chemarea iubirii îi **înveselise** copios.” ^{3/} (XX, 2, 126)

• 1 = PP, en, neexcl, pz, s, r;

• 2 = 3 = SB, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{1}{2-3}$ că: cjs, sub ne.

(Desigur, incident, este circumstanțial de modalitate.)

17. „El (însă), spiritul, **nu se îndoieste** de sine ^{1/} (și) ^{2/} (dacă) **tace** în fața acestei revolte finale a celui ^{3/} (în care) **s-a întrupat**, ^{4/} **nu înseamnă** ^{2/} (că) el **nu știe** ^{5/} (că) **nu e** niciodată **mort**.” ^{6/} (XX, 2, 149)

• 1 = 2 = PP, en, neexcl, pz, s (2), dezv (1), r (2); 1-2 și: cjs, co cop; *însă* (1) narativ;

• 3 = SB, en, neexcl, pz, dezv, af, r; $\frac{2}{3}$ *dacă*: cjs, sub ne;

• 4 = AT, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{3}{4}$ *în care*: pron rel-int, Ac, ps *în*;

• 5 = P, en, neexcl, pz, s, neg, r; $\frac{2}{5}$ *că*: cjs, sub ne;

• 6 = CD, en, neexcl, pz, dezv, neg; $\frac{5}{6}$ *că*: cjs, sub ne.

18. „(Și) în farmecul vieți-mi

Nu știam ^{1/} (că-) **i** tot **aceea** ^{2/}

(De) te **razemi** pe o umbră ^{3/}

(Sau) (de) **crezi** ^{4/} (ce-) **a zis** femeia.” ^{5/} (VIII, 2, 231)

• 1 = PP, en, neexcl, pz, dezv, neg, r;

• 2 = 5 = CD, en, neexcl, pz, s (2), dezv (5), af; $\frac{1}{2}$ *că*: cjs, sub ne; $\frac{4}{5}$ *ce*: pron rel-int, inv;

• 3 = 4 = SB, en, neexcl, pz, s (4), dezv (3), af, r (4); $\frac{2}{3-4}$ *de*: cjs, sub ne; 3-4 *sau*: cjs, co dis.

19. „**Era adevărat** ^{1/} (că) **nu-mi era** atunci **gândul** la el ^{2/} (și) $\sqrt{}$, desigur, nici telefonul meu **nu-i sugerase** cine știe ce afecțiune ^{3/}, (dar) **poate** ^{4/} (că) această afecțiune **n-ar fi lipsit** ^{5/} (dacă) **aș fi simțit** în vocea lui o cât de vagă afecțiune.” ^{6/} (XX, 2, 28)

• 1 = 4 = PP, en, neexcl, pz, s, af, r;

• 2 = 3 = 5 = SB, en, neexcl, pz (2, 3), opt (5), dezv, r (5); $\frac{1}{2-3}, \frac{4}{5}$ *că*: cjs, sub ne; $\sqrt{}$ = *că*;

• 6 = CDȚ, en, neexcl, opt, dezv; $\frac{5}{6}$ *dacă*: cjs, sub ne.

20. „**E inutil**, ^{1/} **adaugă** el, ^{2/} (**să**) vă mai **previn** ^{3/} (că) noi **știm** totul ^{4/} (și) (**să**) vă **spun** dinainte ^{5/} (că) **nu veți apărea** ca martor în procesul ^{6/} (care) **va urma**.” ^{7/} (XX, 1, 70)

• 1 = PP, en, neexcl, pz, s, af, r;

• 2 = PPi, en, neexcl, pz, s, af;

• 3 = 5 = SB, en, neexcl, pz, dezv, af, r; $\frac{1}{3-5}$ *să*: cjs, sub ne; 3-5 și: cjs, co cop;

• 4 = CPrep, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{3}{4}$ *că*: cjs, sub ne;

• 6 = CD, en, neexcl, pz, dezv, af, r; $\frac{5}{6}$ *că*: cjs, sub ne;

• 7 = AT, en, neexcl, pz, s, af; $\frac{6}{7}$ *care*: pron rel-int, N.

b. Texte de analizat:

1. „Muzicile răsunară la botezul meu cu fală / Și părea că intru-n viață pe o poartă triumfală, / Pare că fusese-o lume destinată să m-aștepte / Și că am de moștenire tronuri pe-ale căror trepte / Pun coroane seculare toți feciorii de-mpărați.” (XVII, 50)
2. „Să vin un ceas, două, pe zi în refugiul din fundul magazinului să vă privesc, să vă ascult, reținut, neînțeles, era pentru mine strict necesar, ca o gravă dietă sufletească.” (XIX, 557)
3. „Ce era însă uimitor și ce mă făcea să mă gândesc că de prietenia lui nu voi putea să mă lipsesc niciodată, orice mi s-ar întâmpla în viață, era faptul că el, cu o grijă și o atenție de om superior, se ferea să mă subjuge, voind parcă să-mi spună că îi plăcea de mine numai dacă mă știa absolut liberă.” (XXI, 285)
4. „Ba nu, boierule, dar trebuie să luăm lucrurile cu uzul subțire și, când voi dovedi că este adevărat ceea ce-mi spui, atunci îl voi pedepsi după vină.” (XIV, 168)
5. „Se zice că-i odraslă de neam preastrălucit, / Că-i domn de Samos, Paros, și că-i în legătură / Cu împărați ... că are-ntinsă-nvățătură / Și limbă mlădioasă, o limbă ce-n curând / Pe toți boierii tineri i-a fărmeceat pe rând.” (I, 367)
6. „Nouă ne-ar conveni, fiindcă ar mai veni și ea pe aici și i-ar plăcea să-și vadă odăile mobilate așa cum le-a lăsat, e un copil care se atașează de lucruri și ar fi bine să-i satisfacem această dorință.” (XX, 2, 59)
7. „A doua zi era să mă mut de-acasă, noroc că a sărit mama și mi-a spus că trebuie să am grijă să nu afle lumea.” (XXI, 264)
8. „Ei, frate – preciză Stănică cu aer jignit – domnul doctor nu ia niciun ban, l-am adus eu ca pe un prieten să-l cunoașteți și dumneavoastră, chiar ar fi bine să vă examineze puțin, nu strică, e mai cuminte să chemi doctorul când ești sănătos.” (XI, 102)
9. „Mi s-a părut întotdeauna că este-o crudă profanare / Să uiți că mumă ți-e femeia și că în pântec te-a purtat, / Nepăsător să pui pe buze o fioroasă sărutare, / Precum se pune un stigmat.” (XVII, 57)
10. „Am fost cu și fără voia mea depersonalizat, încât, în momentul de față, e suficient ca profesorul să se uite nu știu cum la mine, să-mi accentueze o frază mai altfel sau cel puțin să mi se pară mie numai, ca toată ziua să mă întreb de ce a făcut-o, cu ce scop.” (VIII, 7)
11. „N-ar fi exclus să mi se pară că am auzit frazele respective, de altfel atât de familiare sau, în scurtul somn, să le fi rostit eu însumi, căci, ciudat, am ajuns uneori să mă cred victima hipnopediei.” (VIII, 15)
12. „După cum nu-mi venise să cred că arătarea ce trecuse pe lângă mine era o femeie, acum mi se părea că ființa ce mă târa cu ea în umbră nu era un bărbat.” (IX, 34)
13. „Important e, gândii, că îmi place mie ce-am scris și de această gândire sunt pe deplin conștient că nu mă iluzionez, restul e aventura ei, a lucrării care urmează, și nu a mea.” (XX, 2, 275)
14. „Foarte bine, gândii, văd că îți place să te joci cu el încă de pe acum, înseamnă că n-o să mai ai timp de mine, o să pot să mă ocup liniștit de filozofie.” (XX, 2, 127)
15. „Poate că e vorba de o deformare profesională: zilnic, cu răbdare de apostol, trebuie să ascult mii de palavre, să dau dreptate mereu, să aprob, să-mi formez o părere doar pentru mine.” (VIII, 157)
16. „Mai bună fusese prima reacție, violența, apoi fusese bine că mă stăpânisem totuși, ar fi trebuit apoi, dacă nu puteam să plec chiar imediat, să rup cu ea în mine însumi, să nu-i mai vorbesc, să mă mut în

birou, să nu mai dorm cu ea și să aștept să văd ce se mai întâmplă până când voi căpăta convingerea că totul se sfârșise între noi și într-adevăr să plec apoi definitiv.” (XX, 1, 277)

17. „Acum urma să se joace sfârșitul pe care-l presupuneam până în cele mai mici amănunte și care, sunt sigur, în liniile sale esențiale nu va putea fi modificat tocmai pentru că nu reușesc să-mi imaginez că, în următoarele două-trei decenii, se va drege ceva, se va afla ce se întâmplă cu noi, dincolo de cuvinte, de sentimente.” (VIII, 131)
18. „De fapt voiam să știu dacă era adevărat ceea ce auzisem eu despre ea de la teologul Asanache și ceea ce aflasem eu însumi când o căutasem la acea revistă literară unde fusese angajată să îmbunătățească compoziția socială a redacției.” (XX, 2, 69)
19. „Iubesc ploile, iubesc cu patimă ploile, / Îmi place să mă tăvălesc prin iarba lor albă, înaltă, / Îmi place să le rup firele și să umblu cu ele în dinți, / Să amețescă privindu-mă astfel bărbații.” (VII, 2)
20. „Trebuia să fac un efort de cel puțin câteva clipe și să-mi spun că e normal că el să gândească astfel, că, adică, avea dreptate, în lumea simplă nu se judecă niciodată cauzele sau, în orice caz nu se ține prea mult timp seama de ele, ci numai efectele, iar biciuirea la care ești supus trebuie s-o accepți ca pe un stimulent și nu ca pe o umilire.” (XX, 2, 41)

5. ATRIBUTUL

TIPURI DE ATRIBUT (SIMBOL)		CARE? CE FEL DE? AL CUI? CÂȚI, CÂTE? EXEMPLE
Adjectival (Aa)		Din depărtare se auzi un cucurigu slab, pierdut și răgușit. (XXIII, 1, 43) Să trăiești mulți ani cu bine, luminate și preaputernice împărate! (XII, 46) Intră afurisitul de băiet în școală. (XII, 155) Învățat, calul ridică copita. (XXII, 1, 81) Să-mi dai un răspuns de om în toată puterea cuvântului. (XXII, 2, 139) Trei copii veniră cu al doilea ghid. (XXVI) Acest dușman va primi pedeapsă întreită. (XXVI)
Substantival	categorial (AsN, AsV)	Așa ești dumneata, cucoană Aglae, malițioasă. (XI, 14) Județul Teleorman este unul din cele mai bogate. (XIV, 82) Citește până la ora două. (XIX, 34) Logofete Radule, [...] ia condica. (XIV, 60) Nu mă tem de întreruperi, venerabile, domnule președinte. (X, 121) Frate Ioane, te aștept la gară. (XXVI)
Substantival, pronominal, numeral	genitival (Asg, Apg, Anlg)	Erau în grădina din fața casei. (XVIII, 103) Mână spre dunele de nisip dinafara satului. (IV, 8) Felix nu cade pe capul nimănui. (XI, 21) Ochii îi erau bulbucați ca și aceia ai bătrânului. (XI, 12) A salutat succesul celui de-al doilea. (XXVI) L-a surprins plecarea a doi dintre ei. (XXVI)
	în dativ (AsD, ApD, AnlD)	Durerea-mi, nebunia-mi, pustiu-mi ți le iert. (XIII, 3, 79) Mâine va avea loc acordarea de premii elevilor. (XXVI) Preot deșteptării noastre, semnelor vremii profet. (XIII, 1, 92) Îndată va avea loc înmânarea de distincții celor trei. (XXVI)
	prepozițional în Ac (Asp, App, Anlp)	Casă de oameni de treabă se cheamă asta? (XII, 212) Petrecerea fără femei e ca nunta fără lăutari. (XIV, 111) Luase banii de la treizeci dintre ei. (XXVI) Niciunul dintre ei nu reușise s-o înfrunte. (XX, 2, 240) Cu recomandările de la mine și de la ceilalți va avea succes. (XXVI) Ieșiseră de tot din pădurea de stejari [...] spre dunele de nisip. (IV, 17) Nu scoase de la el niciun cuvânt de părere de rău. (XXII, 2, 166)
Verbal (Av)	infinitiv	Îi dădu lui Felix imboldul de a dezlega taina. (XI, 34) Din aventura de a fi cinstit / Încrezător acasă mă întorc. (VII, 8)
	gerunziu	Era franzela albă și pufoasă, mirosind a grâu. (XII, 177)
	supin	O, Despot, nu e timpul de zis aste cuvinte. (I, 462) Eu aveam urechi de auzit. (XX, 2, 230)
Adverbial (Aadv)		Să alertezi și pe vecinii din dreapta și din stânga, de dedesubt și de deasupra. (XV, 34) Mersul acesta însă nicăieri [...] stârni vorbe. (XXII, 2, 176)
Interjecțional (Aint)		Bravos ziar, domnule! (X, 16) Bravos națiune! Halal să-ți fie. (X, 54) Parcă ziceai că ești literat [...]. Halal literatură! (XXIII, 3, 128)

a. Texte analizate:

1. „Însă, în trupul subțiratic, cu oase delicate de ogar, de un stil perfect, fără acea slăbiciune suptă și pătrată a Aureliei, era o mare libertate de mișcări.” (XI, 16)
 - **subțiratic** = Aa → adj s, pz, v4f, gnc *trupul* (n, sg, Ac), poz;
 - **delicate** = Aa → adj s, pz, v4f, gnc *oase* (n, pl, Ac), poz;
 - **de ogar** = Asp → ssc, v2f, m, sg, Ac, nd, ps *de*;
 - **de un stil** = Asp → ssc, v2f, n, sg, Ac, dn *un*, ps *de*;
 - **perfect** = Aa → adj s, pz, v4f, gnc *stil* (n, sg, Ac), fg;
 - **fără ... slăbiciune** = Asp → ssc, v2f, f, sg, Ac, nd, ps *fără*;
 - **aceea** = Aa → adj s, pron dem, dep, fl, gnc *slăbiciune* (f, sg, Ac);
 - **suptă** = Aa → adj s, part, v4f, gnc *slăbiciune* (f, sg, Ac), poz;
 - **pătrată** = Aa → adj s, pz, v4f, gnc *slăbiciune* (f, sg, Ac), fg; coord cu *suptă* prin și: cjs, co cop;
 - **a Aureliei** = Asg → ssp, f, sg, G, dd i, dp a;
 - **mare** = Aa → adj s, pz, v2f, gnc *libertate* (f, sg, N), poz;
 - **de mișcări** = Asp → ssc, v2f, f, pl, Ac, nd, ps *de*.
2. „Tușa era o femeie de vreo cincizeci de ani.” (XXII, 1, 35)
 - **vreo cincizeci de** = Aa → adj nlc c, Ac, aprox *vreo*;
 - **de ... ani** = Asp → ssc, v2f, m, pl, Ac, nd, ps *de*.
3. „Iar prin ele-n depărtare, un român muncind la soare.” (XVI, 293)
 - **muncind** = Av → vsppt, cj IVs, Act, Ger, af.
4. „Pascalopol avu dorința de a sta în chioșcul din grădină și de a juca o partidă de cărți.” (XI, 313)
 - **de a sta** = Av → vsppi, ner, cj I, Act, Inf, prez, af, ps *de*;
 - **din grădină** = Asp → ssc, v2f, f, sg, Ac, nd, pc *din*;
 - **de a juca** = Av → vsppt, cj I, Act, Inf, prez, af, ps *de* (coord cu *de a sta* prin și: cjs, co cop);
 - **de cărți** = Asp → ssc, v2f, f, pl, Ac, nd, ps *de*.
5. „Și cu străjuirea voastră era vai de pielea noastră.” (XII, 121)
 - **voastră** = Aa → adj s pron, pos; ob pos *străjuirea* (f, sg, Ac); Pos: pers 2, pl;
 - **noastră** = Aa → adj s pron, pos; ob pos *pielea* (f, sg, Ac); Pos: pers 1, pl.
6. „Are mână de luat, nu de dat.” (XII, 211)
 - **de luat** = Av → vsppt, ner, cj I, Act, Sup, af;
 - **de dat** = Av → vsppt, ner, cj I, Act, Sup, af.
7. „Atrasă de zgomot, Aglae veni.” (XI, 46)
 - **atrasă** = Aa iz (Cz) → adj s part, v4f, gnc *Aglae* (f, sg, N), poz.
8. „Au speculat geniul oamenilor simpli de a putea trăi din salarii mici, de a se descurca de la o lună la alta.” (XX, 2, 365)
 - **oamenilor** = Asg → ssc, v2f, m, pl, G, dd *lor*;
 - **simpli** = Aa → adj s, pz, v4f, gnc *oamenilor* (m, pl, G), poz;
 - **de a putea** = Av → vsppt, cj II, Act, Inf, prez, af, ps *de*;
 - **mici** = Aa → adj s, pz, v3f, gnc *salarii* (n, pl, Ac), poz;
 - **de a descurca** = Av → vsppt, cj I, Act, Inf, prez, af, ps *de*;
 - **o** = Aa → adj s pron neh (*o ... alta*), gnc *lună* (f, sg, Ac).

9. „Suma adunată se ridică la o cifră de patru ori mai mare.” (XIV, 207)
- **adunată** = Aa → adj s, part, v4f, gnc *sumă* (f, sg, N), fgc;
 - **de patru ori mai mare** = Aa → ladj nl m (= *împătrită*).
-
10. „Începu să ceară dreptul ei de moștenire asupra casei părintești și mai ales asupra locului din spatele casei.” (XXII, 1, 35)
- **ei** = Apg → pron pers 3, f, sg, G;
 - **de moștenire** = Asp → ssc, v2f, f, sg, Ac, nd, ps *de*;
 - **asupra casei** = Asg → ssc, v2f, f, sg, G, dd *i*, ps *asupra*;
 - **părintești** = Aa → adj s, pz, v3f, gnc *casei* (f, sg, G), fgc;
 - **(mai ales) asupra locului** = Asg → ssc, v2f, n, sg, G, dd *lui*, ps *asupra*; mai ales: *sadv*;
 - **din spatele casei** = Asg → ssc, v2f, f, sg, G, dd *i*, lp *din spatele*.
-
11. „În fața ei staționa o căruță luxoasă cu doi cai albi.” (XI, 5)
- **luxoasă** = Aa → adj s, pz, v4f, gnc *căruță* (f, sg, N), poz;
 - **doi** = Aa → adj nlc s, gc *cai* (m, Ac);
 - **albi** = Aa → adj s, pz, v4f, gnc *cai* (m, pl, Ac), fgc.
-
12. „Fericirea de a trăi, de a se bucura de bunurile vieții se oglindea pe toate chipurile.” (IX, 38)
- **de a trăi** = Av → vsppi, cj IVs, Act, Inf, prez, af, ps *de*;
 - **de a se bucura** = Av → vsppi, cj I, refl, Inf, prez, af, ps *de*;
 - **vieții** = Asg → ssc, v2f, f, sg, G, dd *i*;
 - **toate** = Aa → adj pron, neh, s, cant, gnc *chipurile* (n, pl, Ac).
-
13. „Urma să spună că la mine ascundea nu știu ce comori sufletești.” (XX, 2, 108)
- **nu știu ce** = Aa → ladj pron, neh (= *ceva*);
 - **sufletești** = Aa → adj s, pz, v3f, gnc *comori* (f, pl, Ac), fgc.
-
14. „Nu exista la noi în universitate o astfel de atmosferă de amenințări care să știrbească în vreun fel libertatea cuiva.” (XX, 2, 166)
- **astfel de** = Aa → ladj (= *asemenea*);
 - **de amenințări** = Asp → ssc, v2f, f, pl, Ac, nd, ps *de*;
 - **vreun** = Aa → adj pron, neh, s, cant, gnc *fel* (n, sg, Ac);
 - **cuiva** = Apg → pron neh, pz, sg, G.
-
15. „Nu se găsea niciun om, nicio vietate, afară de insecte și de stoluri de vrăbii.” (XI, 73)
- **niciun** = Aa → adj pron, neg, c, gnc *om* (m, sg, N);
 - **nicio** = Aa → adj pron, neg, c, gnc *vietate* (f, sg, N);
 - **de vrăbii** = Asp → ssc, v2f, f, pl, Ac, nd, ps *de*.
-
16. „Te cunosc ce poamă ești.” (XIV, 86)
- **ce** = în prop: Aa → adj pron, rel-int, inv; în frază: $\frac{PP}{PS}$.
-
17. „Domnul Trandafir era învățător bun.” (XXVI)
- **Trandafir** = AsN¹ → ssp, m, sgt, N.

¹ GALR, II, 2008, p. 636, consideră că substantivele, în acest tip de contexte, nu sunt coreferențiale total cu baza și de aceea nu sunt apozitii, ci atribute categoriale. Argumentul unei dispute mai vechi, rezolvate în gramatica românească, este: „Construcțiile atributive categoriale nu pot fi însoțite de mărci, de apozeme: **modul adică indicativ ... *doctorul anume Stoica*” (Ibidem, p. 668). Apozemele (semiadverbele explicative) *anume, adică, cum s-ar zice ...* sunt specifice apozitiei explicative. Apozitia **denominativă** are apozemele ei, denominative: *numit, zis, poreclit, intitulat ... Domnul (poreclit) Trandafir; modul denumit indicativ.*

18. „Cuteza-va ea s-atingă mâna-ți albă și subțire?” (XVI, 246)
- **-ți** = ApD → pron pers 2, sg, D, cl (dativ posesiv);
 - **albă** = Aa → adj s, pz, v4f, gnc *mâna* (f, sg, Ac), fgc;
 - **subțire** = Aa → adj s, pz, v4f, gnc *mâna* (f, sg, Ac), poz.
-
19. „Odaia mea avea ochi de călugări ferestre / Și-n loc de uși, lipite una de alta, urechile, / În loc de pășuni și semințe și cai cunoscând / Alcoolul cuvântului extras din acestea.” (VI, 21)
- **mea** = Aa → adj pron pos; op *odaia* (f, sg, N); Pos: pers 1, sg;
 - **de călugări** = Asp → ssc, v3f, m, pl, Ac, nd, ps *de*;
 - **cunoscând** = Av → vsppt, cj III, Act, Ger, af;
 - **cuvântului** = Asg → ssc, v2f, n, sg, G, dd *lui*;
 - **extras** = Aa → adj s, part, v4f, gnc *cuvântului* (n, sg, G).
-
20. „Într-un sertar din dreapta îmi țineam cele trei caiete groase.” (XX, 2, 250)
- **un** = Aa → adj nlc s, gc *sertar* (n, Ac);
 - **din dreapta** = Aadv → adv s pz l, pc *din*;
 - **cele**¹ = Aa → adj pron dem sind, gnc *caiete* (n, pl, Ac);
 - **trei** = Aa → adj nlc s, gc *caiete* (n, Ac);
 - **groase** = Aa → adj s, pz, v4f, gnc *caiete* (n, pl, Ac), poz.

b. Texte de analizat:

1. „Ascultă multă vreme târâitul ciudat al găinilor urcate pe crăcile celor câțiva pruni din grădină.” (XXII, 1, 28)
2. „Luă patru piese mari de argint, de câte cinci lei.” (XI, 190)
3. „Nu mă tem de întreruperi, venerabile, domnule președinte.” (X, 121)
4. „În umbra lor eternă eu umbra-mi mistuiesc.” (XIII, 3, 79)
5. „Un grup de vreo douăzeci de bărbați părăsește târgul.” (XIX, 19)
6. „Pepiniera în care cresc acești inamici ai onoarei și ai tuturor virtuților cetățenești este mai întotdeauna casa bogatului.” (XIV, 7)
7. „Ce-o să aleg – cireși sau lotuși? / O, drama de-a muri de alb / Sau moartea de-a învinge totuși.” (VII, 9)
8. „N-am vinde nici cine știe ce grâu.” (XXII, 1, 138)
9. „Cum îți explici dumneata dragostea asta între o față de nouăsprezece-douăzeci de ani și un om în vârstă?” (XI, 338)
10. „Dar sfânta Duminică, blândă și îngăduitoare, n-a vrut să-și puie mintea c-o sturlubatică.” (XII, 133)
11. „Era păcat, zise el, ca un om ai cărui părinți sunt muncitori să aibă ezitări și îndoieli.” (XX, 2, 283)
12. „Tu, singurul, o dezvălui lumii, tuturor celor care nu au ochi de văzut, nici urechi de auzit.” (XV, 27)

¹ GALR, I, 2008, consideră că *cel*, *cea*, *cei* sau *cele* ... constituie pronume demonstrativ semiindependent ori de câte ori poate fi înlocuit cu *acela*. Nu este pronume semiindependent la superlativul relativ (*cel mai mare*) și la formele numeralului ordinal (formant obligatoriu la G-D și formant facultativ la N-Ac), în nume proprii compuse de tipul *Ștefan cel Mare*, *Mircea cel Bătrân* sau în locuțiuni de tipul *cel de pe comoară*.

13. „Are stofa și cultura a zece institute de înțelepți la un loc, cunoaște toate fișele bolnavilor din șase planete și din patru secole.” (VIII, 24)
-
14. „Mobila asta nedefinită e un fel de cuier, dacă vrei, de atârnat seara hainele, căci nu mai sunt scaune cu spătar pentru haine ori de pus obiectele pe el.” (XIX, 528)
-
15. „V-am chemat, fetele mele, să veniți pe un dâmb cu iarbă de la marginea drumului.” (IV, 221)
-
16. „Este o copilărie scrisă de un om mai mult bătrân decât tânăr.” (XII, 350)
-
17. „Am o idee din ce în ce mai bună / despre viață.” (XXIV, 27)
-
18. „Un trandafir murind se sfarmă pătând cuprinsul ca o rană.” (II, 7)
-
19. „Îl știam un flăcău la locul lui.” (XXII, 1, 25)
-
20. „O sută de mii de lei, cu cinci la sută dobândă face un venit anual de cinci mii de franci.” (XI, 380)

6. PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ ATRIBUTIVĂ (AT)

TIPUL	CONECTORI	CARE? CE FEL DE? AL ... CUI? CÂȚI? CÂTE? EXEMPLE
Conjuncțională	Conjuncții: că, să, dacă, de	Avu intenția să se spele. (XI, 23) Frica lui [...] era însoțită mai ales de ipoteza halucinantă că s-ar putea să vină o clipă în care toți să-l jupoaie. (XI, 338) La întrebarea mea dacă și ce filozof a citit, răspunse că n-a citit niciunul. (XX, 1, 116) Simțeam o dorință să mă întind pe jos și să dorm. (XX, 2, 351)
Relativă	Pron rel-int: care, cine, ce, cât	Alege-ți un cal din herghelie, care-i vrea tu, ie-ți bani cât ți-or trebui [...] și mergi cu bine. (XII, 79) Sub soarele ce se ridică să cânt cu frunzele ce cântă. (XVII, 91) Să te usuci de dorul cui știu eu. (XII, 214) Întrebarea cine îi împingea pe oameni de la apus spre răsărit își păstra toată forța. (XXI, 344) Sunt un soare care-apune, sunt un cântec care trece. (XVII, 67)
	Adv rel: unde, când, cum	Pe locul unde și-a răpus vrăjmașii [...] / S-au arătat în urmă-n sânge pașii. (III, 38) Dumnealui caută temperament, îndrăzneală, cum au fetele de azi. (XI, 25) Sunt momente când apare în noi un plus de decizie. (XX, 2, 249) Felul cum se practică o profesiune nu constituie un secret desăvârșit. (XX, 2, 267)

a. Texte analizate:

1. „Dar tu **să știi** ^{1/} (că) **dorm** iepurește ^{2/} (și) ✓ pe lângă își doi ochi, mai **a m** unul la ceafă ^{3/} (care) **șede** pururea deschis ^{4/} (și) (cu care) **văd** și noaptea și ziua tot ^{5/} (ce) **se face** prin casă.” ^{6/} (XII, 8)

• 1 = PP, en, neexcl, pz, s, af, r;

• 2 = 3 = CD, en, neexcl, pz, dezv, af, r; $\frac{1}{2-3}$ că: cjs, sub ne; 2-3 și: cjs, co cop; $\sqrt{3}$ = că;

• 4 = 5 = 6 = AT, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{3}{4}$ care: pron rel-int, N; $\frac{3}{5}$ cu care: pron rel-int, Ac; $\frac{5}{6}$ ce: pron rel-int, inv.

2. „Mi **s-a făcut imputarea** ^{1/} (că) **sunt foarte** ✓, ^{2/} (că) **sunt prea** ✓, ^{3/} (că) **sunt ultraprogresist...** ^{4/} (că) **sunt liber-schimbist...** ^{5/} (că) **voi** progresul cu orice preț.” ^{6/} (X, 120)

• 1 = PP, en, neexcl, pz, dezv, af, r;

• 2 = 3 = 4 = 5 = 6 = AT, en, neexcl, pz, s (2, 3, 4, 5), dezv (6); $\frac{1}{2-3-4-5-6}$ că: cjs, sub ne; 2-3-4-5-6, co juxt; $\sqrt{2}$, 3 = progresist.

3. „El, omul bun, ^{1/} (care) **aducea** pe Lili ^{2/} (ca să) **fericească** un tânăr ^{3/} (care) **se interesa** de afacerile Aglaei ^{4/} (deși) **vedea** ^{5/} (că) **sunt imorale** ^{6/}, el ^{1/} (care) **luase** pe Olimpia pentru a înălța instituția căsătoriei, a o purifica de egoism, ^{7/} tocmai el **era privit** cu nasul sus.” ^{1/} (XI, 343)

• 1 = PP, en, neexcl, pz, dezv, af, r;

• 2 = 4 = 7 = AT, en, neexcl, pz, dezv, af, r (2,4); $\frac{1}{2,4,7}$ care: pron rel-int, N;

• 3 = CSp, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{2}{3}$ ca să: cjc, sub ne;

• 5 = CSvr, en, neexcl, pz, s, af, r; $\frac{4}{5}$ deși: cjc, sub sp;

• 6 = CD, en, neexcl, pz, s, af; $\frac{5}{6}$ că: cjs, sub ne.

4. „Or, ea **s-a dus cu gândul** ^{1/} (că) fiul ei **încă tânăr** ^{2/} (și) **o să se descurce** el în viață.” ^{3/} (XX, 2, 276)

• 1 = PP, en, neexcl, pz, s, af, r;

• 2 = 3 = AT, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{1}{2-3}$ că: cjs, sub ne; 2-3 și: cjs, co cop; $\sqrt{3} =$ că.

5. „**O să mă obișnuiesc**, ^{1/} **n-o să am încotro** ^{2/} (și) primul lucru ^{3/} (care) **trebuie** făcut ^{4/} **este** ^{3/} (să)-l rad pe Mihai din viața mea ca pe un înșelător ^{5/} (și) (să) **trag, bineînțeles, concluzia** ^{6/} (care) **se impunea**, ^{7/} (că) **nu era omul** ^{8/} (care) **părea** ^{9/} (să) **fie**.” ^{10/} (XXI, 283)

• 1 = 2 = 3 = PP, en, neexcl, pz, s (1, 2), dezv (3), af (1, 3), neg (2), r (4); 1-2, co juxt; 2-3 și: cjs, co cop;

• 4 = 7 = 8 = 9 = AT, en, neexcl, s (7, 8, 9), dezv (4); af, r (7, 8); $\frac{3}{4}, \frac{6}{7}, \frac{8}{9}$ care: pron rel-int, N; $\frac{6}{8}$ că: cjs, sub ne;

• 5 = 6 = 10 = P, en, neexcl, pz, s (10), dezv (5, 6), af, r (6); $\frac{3}{5-6}, \frac{9}{10}$ să: cjs, sub ne; 5-6 și: cjs, co cop.

6. „Frica lui **era obscură, instinctivă** ^{1/} (și) **era însoțită** mai ales de ipoteza halucinantă ^{2/} (că) **s-ar putea** ^{3/} (să) **vină** o clipă ^{4/} (în care) toți **să-l jupoaie**, ^{5/} $\sqrt{\text{să-i ia}}$ totul, ^{6/} $\sqrt{\text{să-l scoată}}$ din casă ^{7/} (în vreme ce) el **vede** ^{8/} (și) $\sqrt{\text{nu se poate}}$ mișca.” ^{9/} (XI, 388)

• 1 = 2 = PP, en, neexcl, pz, dezv, af, r (2); 1-2 și: cjs, co cop;

• 3 = 5 = 6 = 7 = AT, en, neexcl, pz (5, 6, 7), opt (3), s (3), dezv (5, 6); af, r (3, 7); $\frac{2}{3}$ că: cjs, sub ne;

$\frac{4}{5-6-7}$ în care: pron rel-int, Ac, ps în; 5-6-7, co juxt; $\sqrt{6}, 7 =$ în care;

• 4 = SB, en, neexcl, pz, s, af, r; $\frac{3}{4}$ să: cjs, sub ne;

• 8 = 9 = CT, en, neexcl, pz, s (8), dezv (9), af; $\frac{7}{8-9}$ în vreme ce: lcj, sub ne; 8-9 coord, juxt; $\sqrt{9} =$ în vreme ce.

7. „Îi **plăcea** ^{1/} (să) **povestească** lui Felix tot ^{2/} (ce) i **se întâmplase** peste zi, ^{3/} tot ^{2/} (ce) **zărise** pe stradă, ^{4/} subiectul desenelor ^{2/} (pe care) le **văzuse**.” ^{5/} (XI, 47)

• 1 = PP, en, neexcl, pz, dezv, af, r;

• 2 = SB, en, neexcl, pz, dezv, af, r; $\frac{1}{2}$ să: cjs, sub ne;

• 3 = 4 = 5 = AT, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{2}{3,4}$ ce: pron rel-int, inv; $\frac{2}{5}$ pe care, pron rel-int, Ac, ps pe.

8. „**Se vede** ^{1/} (că) **vorbeam** frumos, ^{2/} soția mea **luase** într-un timp **obiceiul** ^{3/} (că) **se scula** noaptea, ^{4/} √ **se da jos** din pat, ^{5/} √ **își lua** lucrul de mână, ^{6/} √ **se așeza** pe scaun rezemată de sobă, ^{7/} (și) √ mă **asculta**.” ^{8/} (IV, 5)
- 1 = 3 = PP, en, neexcl, pz, s (1), dezv (3), af, r; 1-3 co juxt;
 - 2 = SB, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{1}{2}$ că: cjs, sub ne;
 - 4 = 5 = 6 = 7 = 8 = AT, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{3}{4-5-6-7-8}$ că: cjs, sub ne; 4-5-6-7-8 co juxt; √5, 6, 7, 8 = că.
-
9. „Mi-e scârbă de cei ^{1/} (care)-**și fac** arc dintr-o femeie ^{2/} (pe care) **nu o știu** ^{3/} (și) √ **n-au văzut-o** niciodată.” ^{4/} (XXIV, 129)
- 1 = PP, en, neexcl, pz, dezv, af, r;
 - 2 = 3 = 4 = AT, en, neexcl, pz, dezv, af (2), neg (3, 4), r (2); $\frac{1}{2}$ care: pron rel-int, N; $\frac{2}{3-4}$ pe care: pron rel-int, Ac, ps pe; 3-4 și: cjs, co cop; √4 = pe care.
-
10. „Or, toate acestea **nu scosese** **capul** din închisoare, ^{1/} **se retrăsese** în adânc din clipa ^{2/} (când) **fusesem arestat**, ^{3/} până în clipa ^{2/} (când) **văzusem** iar cerul ^{4/} (și) √ pașii mei ezitanți **simțiseră** sub tălpi pământul liber.” ^{5/} (XX, 2, 373)
- 1 = 2 = PP, en, neexcl, pz, dezv, af, r (2); 1-2 co juxt;
 - 3 = 4 = 5 = AT, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{2}{3-4-5}$ când: adv s, rel, t; 3-4 co juxt; 4-5 și: cjs, co cop; √5 = când.
-
11. „**Simțeam** o dorință ^{1/} (să) **mă întind** pe jos ^{2/} (și) (să) **dorm**, ^{3/} atât de vie, ^{1/} (încât) îmi **trebui** un foarte mare efort de voință ^{4/} (să) **n-o fac**.” ^{5/} (XX, 2, 352)
- 1 = PP, en, neexcl, pz, dezv, af, r;
 - 2 = 3 = 5 = AT, en, neexcl, pz, s (3), dezv (2, 5), af (2, 3), neg (5); $\frac{1}{2-3}$ să: cjs, sub ne; 2-3 și: cjs, co cop; $\frac{4}{5}$ să: cjs, sub ne;
 - 4 = CNS, en, neexcl, pz, dezv, af, r; $\frac{1}{4}$ încât: cjc, sub sp.
-
12. „Lui Felix, ^{1/} (căruia) orice aluzie la faptul ^{2/} (că) **era orfan** ^{3/} îi **era supărătoare** ca o umilire nedreaptă, ^{2/} i **se păru** curioasă insinuația domnișoarei.” ^{1/} (XI, 39)
- 1 = PP, en, neexcl, pz, dezv, af, r;
 - 2 = 3 = AT, en, neexcl, pz, dezv, af, r (2); $\frac{1}{2}$ căruia: pron rel-int, m, sg, D; $\frac{2}{3}$ că: cjs, sub ne.
-
13. „Pe locul ^{1/} (unde) **și-a răpus** vrăjmașii ^{2/} (și) √ slava lor țărână **a căzut**, ^{3/} **S-au arătat** în urmă-n sânge pașii Curtenilor ^{1/} (ce) **l-au vândut**.” ^{4/} (III, 28)
- 1 = PP, en, neexcl, pz, dezv, af, r;
 - 2 = 3 = 4 = AT, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{1}{2-3}$ unde: adv s, rel, l; 1-2 și: cjs, co cop, √2 = unde; $\frac{1}{4}$ ce: pron rel-int, inv.

14. „Moromete **era** într-adevăr **nemulțumit** de ceva, ^{1/} (dar) **era** parcă **nemulțumit** mai mult de însuși faptul ^{2/} (că) **era nemulțumit** decât de acel ceva ^{3/} (care) îi **stârnea** de fapt nemulțumirea.” ^{4/} (XXII, 1, 135)

• 1 = 2 = PP, en, neexcl, pz, dezv, af, r; 1-2 dar: cjs, co ad;

• 3 = 4 = AT, en, neexcl, pz, dezv, af, r (3); $\frac{2}{3}$ că: cjs, sub ne; $\frac{3}{4}$ care: pron rel-int, N.

15. „Aceste cuvinte **fură spuse** cu o umoare acră ^{1/} (ce) **părea intenționată** ^{2/} (și) (care) **jigni** pe Felix, ^{3/} (fiindcă) Aglae **avea aerul** ^{4/} (**să**) **învinovățească** pe Felix de surmenarea lui Titi, ^{5/} (deși) ea însăși îl **chemase**.” ^{6/} (XI, 46)

• 1 = PP, en, neexcl, pz, dezv, af, r;

• 2 = 3 = 5 = AT, en, neexcl, pz, s (2), dezv (3, 4), af; $\frac{1}{2}$ ce: pron rel-int, inv; $\frac{1}{3}$ care: pron rel-int, N;

2-3 și: cjs, co cop; $\frac{4}{5}$ să: cjs, sub ne;

• 4 = CZd, en, neexcl, pz, s, af, r; $\frac{3}{4}$ fiindcă: cjs, sub sp;

• 6 = CSV, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{5}{6}$ deși: cjc, sub sp.

b. Texte de analizat:

1. „Se vede că vreun dușman, probabil chiar din cercul familiei, în sfârșit cineva care nu avea curajul să atace pe față, dar îl ura atât de mult, încât ar fi vrut să-l vadă prăbușit chiar fără ca măcar să știe că de la el vine, a trimis la redacție un dosar a cărui publicare scotea pe acest fruntaș nu numai din viața politică, ci și din cea publică.” (XI, 328)
2. „Când sunt suprairitat de oboseală, am convingerea că profesorul nici nu există, că, printr-o minune, vorbește prototipul meu senil și atunci mă consolează gândul că dacă nu o voi sfârși-o printr-un infarct, unui nebun furios i se va face milă de mine.” (VIII, 15)
3. „Nu toți oamenii se simt bine într-o implicare în viața obiectelor create de mâini umane destoinice care le făcuseră, pe cât era mama în a le feri, în a-și păstra bogăția sufletului având grijă să n-o risipească de dezordinea pe care ar crea-o eliminând un lucru din viața ei de care sunt legate clipe de preț, ziua când l-a cumpărat, când era poate fericit când afară era, poate, primăvară, când vocile oamenilor, zgomotul străzii, zborul vrăbiilor aveau în ea un ecou magic.” (XX, 1, 32)
4. „Doamnă, în clipa morții gândesc halucinat ce-ar fi fost iubirea aceasta despre care nu îndrăznesc să spun «a noastră» și strig în mine însumi bucuria cumplită că gestul acesta descreierat va scoate în privința d-voastră alt gând decât afectioasa indiferență [...] pe care ați avut-o pentru mine până acum.” (XI, 558)
5. „Treji se arătau cel care vorbise despre secetă, apoi străinul care călărea alături de el și-i asculta spusese, precum și cel dintr-o margine a grupului din față, adică acela care pomenise deoul începutului și sfârșitului.” (IV, 35)
6. „Sublocotenentul vru să mai zică ceva, poate nu-și aminti ce, renunță, părăsi liziera și se îndreptă spre locul unde mă îndreptam și eu și unde îmi aminteam că lăsasem, la venire, trenul de călători.” (IV, 72)

7. „Firul care mă duse la gândul spectacolului era că realiza două din indicațiile pe care eu le socot, în afară de inteligență și cultură, ca adevăratele criterii care ar trebui să înlocuiască examenul de admitere în școlile teatrale.” (XIX, 292)

8. „Să cauți un cuvânt ce nu există... / Ca și cum ai sări dintr-un somn, / unde nu se vorbea în litere, / unde nu se vedea în vedenii și / nu se auzea în strigăte.” (XXIV, 175)

9. „Ștefan se vindecă și găsi și regimentul de artilerie, pe care îl căuta, dar nu trecu mult și suferi un șoc din care, fără ca el să-și dea seama, nu mai ieși, cu toate că mânca, dormea și înainta luând parte la atacuri ca și în ziua când compania aceea fusese înjumătățită.” (XXI, 437)

10. „Cuvintele [...] rostite în casă, auzite și pe stradă și confirmate solemn în biserică, prinseră în ea rădăcini adânci, în timp ce la mine nu prinseră, fuseseră spulberate de primul gând care îmi venise într-o zi când mă întrebam asupra locului propriu-zis unde putea să stea Dumnezeu.” (XX, 1, 60)

11. „Dânsa-i o fermecătoare ce cu farmecele sale / Are puterea pe-oricine să-ntunece, să-l înșale, / Să-i ia văzul, să-l orbească, să facă nopte-n amiaz, / Încât s-o crezi că-i frumoasă și pe Răzvan că-i viteaz.” (XVI, 258)

12. „Se gândea încet, cu o bucurie care îi ungea inima, cum are să se întindă vestea numaidecât în sat că cei trei băieți ai lui Moromete au fugit căteșitrei de-acasă cu caii și cu oile și că asta s-a întâmplat – și Guica avea să aibă grijă să se afle tocmai așa – din pricina celor două fete ale lui Moromete și a Catrinei lui Moromete care voiau ele să pună mâna pe averea fraților.” (XXII, 1, 184)

13. „Bine, dragul tatei, dacă te bizuiești că-i pute răzbate până acolo și crezi că ești în stare a cârmui și pe alții, alegeți un cal din herghelie, care-i vrea tu, ie-ți bani cât ți-or trebui, haine de care ți-or plăce, arme care-i crede că-ți vin la socoteală și mergi cu bine, fătul meu.” (XII, 79)

14. „Muștrările dumitale sunt fără utilitate, ca mânia cuiva care bate la ușa vecină închisă, în loc de aceea pe care o caută, dar și în scrisoarea trecută, ca și acum aproape, mi-a slăbit voința de a face efortul unei explicații, gândul că și lămuririle sunt de obicei zadarnice.” (XIX, 289)

15. „Alistar era bucuros să iasă cu Liana care, înainte de a trece la masă, cât a avut răgaz să stea puțin de vorbă, i-a făcut imputări că n-a venit s-o ia la Înviere unde i-ar fi fost așa de plăcut să fie împreună.” (XXIII, 3, 143)

23. CIRCUMSTANȚIALUL DE LOC (CI)

EXPRIMAT PRIN		UNDE? EXEMPLE
Substantiv, pronume, numeral	G	<i>Deasupra frunții tale e-un mândru cerc de stele.</i> (XIII, 1, 229) <i>Aștepta credincios îndărătul lui.</i> (XI, 57) <i>Să rămâie singur în fața a o mie de oameni.</i> (XIX, 188) <i>În fața celor doi n-a mai avut nimic de obiectat.</i> (XXVI)
	D	<i>Uneori se oprea locului.</i> (XXII, 1, 73) <i>Deasupra-mi crengi de arbori se întind.</i> (XIII, 2, 50) <i>Tânărul stătu locului nemișcat.</i> (XI, 8)
	Ac	<i>Luna, scoțând capul de după dealuri, se legăna în văzduh.</i> (XII, 39) <i>În mine era o foială de șerpi.</i> (XIX, 12) <i>Vulturii porniți la ceruri pân' la ramuri nu ajung.</i> (XIII, 3, 45)
Adverb de loc		<i>Umbla de colo până colo fără rost.</i> (XXII, 1, 73) <i>Se aude dinlăuntru un glas de femeie bătrână.</i> (XII, 50) <i>Tot mergând înainte, a ajuns acasă.</i> (XII, 132) <i>Un cocoș se auzi foarte pe aproape.</i> (XI, 23) <i>Satul se pierduse undeva în depărtare.</i> (XXII, 1, 78) <i>La început nu-și dădu seama unde se afla.</i> (VIII, 119) <i>Unde stătea deci D-zeu, unde era raiul și iadul?</i> (XX, 1, 30)

a. Texte analizate:

- „Din tavan, deasupra sofalei, în dreptul marginii ei exterioare, atârnav nenumărate candelă de argint.” (XI, 58)
 - **din tavan** = Cl → ssc, v2f, n, sg, Ac, nd, ps *din*;
 - **deasupra sofalei** = Cl → ssc, v2f, f, sg, G, dd *i*, pc *deasupra*;
 - **în dreptul marginii** = Cl → ssc, v2f, f, sg, G, dd *i*, lp *în dreptul*.
- „Avioanele au coborât la patruzeci de metri.” (XXII, 1, 96)
 - **la ... metri** = Cl → ssc, Ac, ps *la*.
- „Îi aducea piroane, vopsele, pensule, nimicuri dibuite cine știe pe unde.” (XI, 343)
 - **cine știe pe unde** = Cl → ladv (= *pe undeva*), neh, l.
- „Deasupra-mi stele tremură prin ramuri.” (XIII, 2, 250)
 - **deasupra-mi** = Cl → pron pers 1, sg, D, cl, pc *deasupra*;
 - **prin ramuri** = Cl → ssc, v2f, f, pl, Ac, nd, pc *prin*.
- „Mai stai și tu locului și mai gândește-te când întrebi.” (XXII, 1, 55)
 - **locului** = Cl → ssc, v2f, n, sg, D, dd *lui*.
- „Felix se simți mai aproape de Otilia aici în odaie.” (XI, 55)
 - **aici** = Cl → adv s, dem, l;
 - **în odaie** = Cl → ssc, v2f, f, sg, Ac, nd, ps *în*.

7. „Dar în jurul meu rămâne lumină.” (VII, 65)
 • **în jurul meu** = Cl → adj pron pos: ob pos *jurul* (n, sg, Ac); Pos; pers 1, sg.

8. „Femeia își mișcă capul în dreapta și-n stânga deasupra pânzei.” (IV, 12)
 • **în dreapta** = Cl → ladv, pz, l;
 • **-n stânga** = Cl → ladv, pz, l; coord prin și: cjs, co cop;
 • **deasupra pânzei** = Cl → ssc, v2f, f, sg, G, dd *i*, pc *deasupra*.

9. „Există o lume în afara mea.” (VIII, 79)
 • **în afara mea** = Cl → adj pron pos; op reprezentat de dd *a* (f, sg, Ac); Pos; pers 1, sg.

10. „Căsuța Ioanei, ^{2/} (unde) stau, ^{1/} e retrasă spre stânga.” ^{2/} (XIX, 167)
 • **unde** = în prop: Cl → adv s, rel, l; în frază: $\frac{PP}{AT}$;
 • **spre stânga** = Cl → ladv, pz, l.

b. Texte de analizat:

1. „În fața cârciumei, pe prispă și în uliță, pâcuri-pâcuri de oameni închinau.” (XXIII, 1, 137)

2. „Locuiesc la marginea / Unei iubiri. / La mijlocul ei / Trăiește credința mea.” (XXV, 193)

3. „Și odată zboară calul lui Harap-Alb până la nouri; apoi o ia de-a curmezișul pământului, pe deasupra codrilor, peste vârful munților, peste apa mărilor și după aceea se lasă încet-încet într-un ostrov mândru din mijlocul unei mări, lângă o căsuță singuratică.” (XII, 93)

4. „Artileria trage la vreo douăzeci de metri în stânga.” (XIX, 269)

5. „A doua zi am purces din Fărcașa pe la Borca spre Pârâul Cârjei și Cotârgaș, până ce am ajuns la Broșteni.” (XII, 165)

6. „Nu mai sta locului cum nu stă apa pe pietre.” (XII, 57)

7. „Deasupra-mi teiul sfânt / Să-și scuture creanga.” (XIII, 3, 87)

8. „Felix e prea departe de Universitate.” (XI, 95)

9. „Paraschiv și Nilă nu erau acasă, pleaseră nu se știe unde.” (XXII, 1, 136)

10. „Ochii ei [...] fixau pierduți un obiect situat dincolo de el.” (VIII, 74)

11. „Ieșiseră de tot din pădurea de stejari și se apropiaseră de sat, dar nu mergeau într-acolo, ci înapoia lui, spre dunele de nisip.” (IV, 17)

12. „E o lume care-n jurul soarelui a pus inele.” (XXIV, 10)

13. „Sau era un ostaș în permisie, un țăran care venea cine știe de unde și se ducea cine știe încotro?” (XXI, 234)

14. „Șirul de bărbați / [...] se termină undeva, dincolo de stele.” (XXIV, 15)

15. „Ne așezarăm, Bacaloglu alături de Calistrat, eu în fața lor, cu Vintilă și strelitul la dreapta și la stânga.” (XX, 2, 87)

24. PROPOZIȚIA CIRCUMSTANȚIALĂ DE LOC (CL)

CONECTORI	UNDE? EXEMPLE
– unde, încotro – oriunde, orișunde, oriîncotro	<i>Pe unde se ducea, tot în gol umbla.</i> (XII, 60) <i>Mi-a spus să plec unde-oi ști.</i> (IV, 23) <i>Și mergând el încotro îi arătase, pe la prânzul cel mare, iaca vede niște curți.</i> (XII, 320) <i>De unde vin eu / Nu lipsește decât moartea.</i> (VII, 53) <i>Iar tu, Hyperion rămâi / Oriunde ai apune.</i> (XIII, 3, 113) <i>Unde sunt mai multe flori sunt mai puține războaie.</i> (XXV, 342)
Prepoziție + pronume relativ, relativ-nehotărât	<i>M-am întors la cine mi-a fost drag.</i> (XXVI) <i>S-a îndreptat timidă spre cine i-a întins mâna.</i> (XXVI) <i>Tu te duci la oricine te cheamă?</i> (XXVI)

a. Texte analizate:

- „Prin gândurile mele căile **se Țes**
Mereu, ^{1/} (pe unde) spinii **mi-am cules**, ^{2/}
(De unde) corbii-nvăluți de ploaie
Ridică
pe aripe blestemul.” ^{3/} (III, 61)
• 1 = PP, en, neexcl, pz, dezv, af, r;
• 2 = 3 = CL, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{1}{2}$ pe unde: adv s, rel, l, ps pe; $\frac{1}{3}$ de unde: adv s, rel, l, ps de;
2-3 co juxt.
- „**Am rămas** pe loc clipe îndelungi, **nedumerit**: ^{1/} (de ce) **nu voisem** ^{2/} (să) **merg** pe acolo ^{3/} (pe unde) **dorise** ea.” ^{4/} (XX, 1, 92)
• 1 = PP, en, neexcl, pz, dezv, af, r;
• 2 = AP, en, neexcl, pz, dezv, neg, r; $\frac{1}{2}$ de ce: pron rel-int, inv, ps de;
• 3 = CD, en, neexcl, pz, dezv, af, r; $\frac{2}{3}$ să: cjs, sub ne;
• 4 = CL, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{3}{4}$ pe unde: adv s, rel, l, ps pe.
- „Acolo-n munți, ^{1/} (unde) și brazii
se prostern, jnepeni, pe pământ, ^{2/}
✓ și norii **se preling**, pe piatră, ^{3/}
Bate-n vârtejuri un cuvânt.” ^{1/} (VII, 62)
• 1 = PP, en, neexcl, pz, dezv, af, r;
• 2 = 3 = CL, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{1}{2-3}$ unde: adv s, rel, l; 2-3 co juxt; $\sqrt{2}$ = unde.

4. „**S-a** pus el, ^{1/} **nu-i** vorbă, ^{2/} **luntre și punte** ^{1/} (ca **să**)-**și vâre** codița cea bârligată undeva, ^{3/} (dar) **degeaba i-a fost** ^{4/} (că) ^{5/} (pe unde) **se ducea** ^{6/} tot în gol **umbla.**” ^{5/} (XII, 60)
- 1 = 4 = PP, en, neexcl, pz, s (1), dezv (4), af, r; 1-4 *dar*: cjs, co ad;
 - 2 = PPi, en, neexcl, pz, s, af;
 - 3 = CSp, en, neexcl, pz, s, af; $\frac{1}{3}$ *ca să*: cjc, sub sp;
 - 6 = CL, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{5}{6}$ *pe unde*: adv s, rel, l, ps *pe*;
 - 5 = CZd, en, neexcl, pz, dezv, af, r; $\frac{4}{5}$ *că*: cjs, sub ne.
-
5. „**Rămâi** de-acum **sănătos** ^{1/} (că) eu **mă duc** ^{2/} (de unde) **am venit.**” ^{3/} (XII, 77)
- 1 = PP, en, neexcl, imp, dezv, af, r;
 - 2 = CZi, en, neexcl, pz, s, af, r; $\frac{1}{2}$ *că*: cjs, sub ne;
 - 3 = CL, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{2}{3}$ *de unde*: adv s, rel, l, ps *de*.
-
6. „**Las-o** acolo ^{1/} (unde) **e ...** ^{2/} (**să**) **stea** acolo ^{3/} (unde)-o **știu** eu.” ^{4/} (XX, 2, 104)
- 1 = 3 = PP, en, neexcl, pz, dezv, af, r; 1-3 co juxt (*să* = marcă a imperativului, în PP);
 - 2 = 4 = CL, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{1}{2}, \frac{3}{4}$ *unde*: adv s, rel, l.
-
7. „**Liana nu se întreba** ^{1/} (unde) **merge**, ^{2/} (nici) **nu-i trecea prin minte** asemenea întrebare, ^{3/} (parc)-**ar fi avut** certitudinea ^{4/} (că) **vor ajunge** ^{5/} (unde) **trebuie** ^{6/} (și) (când) **trebuie.**” ^{7/} (XXIII, 3, 92)
- 1 = 3 = 4 = PP, en, neexcl, pz, s (1), dezv (3, 4), neg, r; 1-3 *nici*: cjs, co cop;
 - 2 = CD, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{1}{2}$ *unde*: adv s, rel, l;
 - 4 = CCI, en, neexcl, pz, dezv, af, r; $\frac{3}{4}$ *parcă*: cjs, sub sp;
 - 5 = AT, en, neexcl, pz, s, af, r; $\frac{4}{5}$ *că*: cjs, sub ne;
 - 6 = CL, en, neexcl, pz, dezv, af, r; $\frac{5}{6}$ *unde*: adv s, rel, l;
 - 7 = CT, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{5}{6}$ *când*: adv s, rel, l; 6-7 *și*: cjs, co cop; co ne.
-
8. „**Locul ăla era al Guichii**, ^{1/} (în timp ce) curtea **e** destul de **mare** ^{2/} (s)-o **împărțiți** în două ^{3/} (și) ^{4/} (unde) **e** acum grajdul ^{5/} (**să**) **dărmăți** ^{4/} (și) (**să**) **vă faceți** o casă nouă.” ^{6/} (XXII, 2, 171)
- 1 = PP, en, neexcl, pz, dezv, af, r;
 - 2 = COR, en, neexcl, pz, dezv, af, r; $\frac{1}{2}$ *în timp ce*: lcj, sub ne;
 - 3 = 4 = 6 = CNS, en, neexcl, pz, s (4), dezv (3, 6), af, r (4); $\frac{2}{3-4-6}$ *să*: cjs, sub ne; 3-4-6 *și*: cjs, co cop;
 - 5 = CL, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{4}{5}$ *unde*: adv s, rel, l.

9. „Trebuia ^{1/} (să mergem) de ieri ^{2/} (la cine) și-a arătat disponibilitatea ^{3/} (și) ✓ ne-a invitat.” ^{4/} (XXVI)
- 1 = PP, en, neexcl, pz, s, af, r;
 - 2 = SB, en, neexcl, pz, dezv, af, r;
 - 3 = 4 = CL, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{3}{4}$ și: cjs, co cop; $\sqrt{4}$ = cine.
-
10. „Până să vie Vasile ^{1/} (de unde) se dusesse, ^{2/} nevastă-sa a ieșit în tindă ^{3/} (să) pună de mămăligă ^{4/} (și) m-a chemat și pe mine ^{5/} (să) stau lângă foc.” ^{6/} (XXII, 2, 212)
- 3 = 5 = PP, en, neexcl, pz, dezv, af, r; 3-5 și: cjs, co cop;
 - 1 = CT, en, neexcl, pz, s, af, r; $\frac{3}{1}$ până să: cjc, sub sp;
 - 2 = CL, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{1}{2}$ de unde: adv s, rel, l, ps de;
 - 4 = 6 = CSp, en, neexcl, pz, dezv, af; $\frac{3}{4}, \frac{5}{6}$ să: cjs, sub ne.

b. Texte de analizat:

1. „Căci unde-ajunge nu-i hotar / Nici ochi spre a cunoaște, / Și vremea-ncearcă în zadar / Din goluri a se naște.” (XIII, 3, 111)
2. „Plecară toți marii reporteri ai ziarului, după ce, dezamăgiți, trebuiră și ei să-și scoată pistoalele și muniția din buzunar și să le pună pe loc de unde le luaseră.” (XXI, 232)
3. „După întâlnirea din parc, începui să mă văd cu fostul judecător regulat, și anume sâmbăta seara, și întotdeauna la el acasă, unde în fața televizorului și la un pahar de vin, precedat de sendviciuri pe care ni le servea soția lui, vedeam seriale englezești sau americane care ne distrau cum nu se mai poate, și apoi începeam să trecem în revistă viața orașului.” (XX, 2, 272)
4. „Curge izvorul, / Grâul răsare / Acolo pe unde / Trec urmele tale.” (XXV, 61)
5. „Ia, mâine dimineață, cum s-a miji de ziuă, să te scoli și să apuci încotro-i vede cu ochii; și ce ți-a ieșit înainte întâi și-ntâi, dar a fi om, da șerpe, da, în sfârșit, orice altă jivină a fi, pune-o în traistă și adă acasă; vom crește-o și noi cum vom pute, și acela să fie copilul nostru.” (XII, 42)
6. „Și nu părea deloc să fi fost o persecutată acolo de unde venise, s-ar fi ferit, de pildă, aici, să plece când veselie era în toi, când prudența i-ar fi cerut să simuleze măcar adaptarea: dacă era o inadaptabilă pățită.” (XX, 2, 168)
7. „Aici, unde ea nu mai poate veni decât la trei-patru zile, unde nu poate trăi mai mult de câteva ore pe săptămână, era întreaga ei viață.” (XXIII, 3, 151)
8. „Coborâră spre râu, îl trecură pe undeva, pe unde era mai mic, unde apa ajunge până la căpățâna roții și începură pe urmă să urce dealul spre câmpie.” (XXII, 2, 200)
9. „Ieri ai fost universitar, și te-am dibuit și te-am trimis unde trebuie, acum ești aici și ai vrea să-ți pierzi urma, ai crezut că tot ceea ce ți s-a întâmplat a fost un vis urât din care în sfârșit te-ai trezit și un viitor strălucit îți stă iar în față.” (XX, 2, 53)
10. „Când era fata mea de trei ani, se ducea vara la ușa lor și nu le făcea nimic, sta și ea pe prag și se uita la ei cum mănâncă, fiindcă un copil când e mic e ca o pisică, n-are ce mânca acasă sau nu se satură, se duce și el unde vede cu ochii.” (XXII, 2, 325)

VI. TESTE-GRILĂ

1. SEMNELE DE ORTOGRAFIE ȘI DE PUNCTUAȚIE. FONETICA

1. Care semn grafic este precedat și urmat de blank?
a. cratima; b. linia de pauză; c. apostroful; d. virgula.
2. Virgula:
a. marchează pauza dintre două cuvinte cu intonație diferită;
b. marchează sfârșitul unei propoziții;
c. marchează abrevierile parțiale;
d. separă subiectul multiplu de predicat.
3. Precizați seria corectă:
a. așează, maiestuos, vax; c. așează, maiestos, vax;
b. așază, maiestos, vacs; d. așează, maiestuos, vacs.
4. În care serie toate cuvintele au diftong?
a. coală, torceau, ciorchine; c. iarnă, spuneau, aortă;
b. mergeau, ou, ied; d. torceau, cioc, oul.
5. Alegeți varianta corectă pentru cuvintele *evlavie*, *noian*, *ingenuă*:
a. hiat, vocală + diftong, hiat; c. hiat, hiat + diftong, diftong;
b. diftong, hiat + diftong, hiat; d. hiat, diftong, diftong.
6. Au diftongi ascendenți (semivocală + vocală) toate cuvintele din seria:
a. nucleu, viață, uliu; c. văpaie, pieritor, polei;
b. tânguios, ampoare, miere; d. deal, pârau, clăi.
7. Precizați seria corectă:
a. ticsit, înșală, desfrunzi; c. tixit, înșeală, dezfrunzi;
b. tixit, înșală, dezfrunzi; d. tixit, înșală, desfrunzi.
8. Sunt corect despărțite în silabe toate cuvintele din seria:
a. re-zi-du-u, ais-berg, con-ci-zie; c. în-ne-gri, res-pec-tuos, i-nex-pli-ca-bil;
b. an-or-ga-nic, lin-gvist, sanc-ți-o-na; d. ais-berg, sanc-ți-o-na, res-pec-tuos.

9. Sunt corect despărțite în silabe toate cuvintele din seria:
a. cod-ru, drept-un-ghiu-lar, e-po-pe-ii;	c. abs-tract, droj-die, in-sta-bil;
b. be-hă-it, de-ze-chi-li-bru, al-ma-nah;	d. drept-un-ghiu-lar, al-ma-nah, droj-die.
-
10. Blancul:
a. se folosește după punct, în abrevieri;	c. se folosește înaintea apostrofului;
b. se folosește după punct și după virgulă;	d. este liber.
-
11. Precizați seria corectă:
a. ierbicid, creând, opțiune, marazm;	c. erbicid, creând, opțiune, marasm;
b. ierbicid, creind, obțiune, marazm;	d. erbicid, creând, opțiune, marazm.
-
12. Precizați seria în care toate cuvintele au diftong:
a. continuă, cicoare, mierlă;	c. viață, vegheau, zeamă;
b. tăios, rezidual, cuier;	d. vier, mierlă, gheară.
-
13. Precizați seria în care toate cuvintele au triftong:
a. înmărmureai, leoaică, șoricioaică;	c. pietroaie, spuneau, citeai;
b. birui ai, torceau, aripioară;	d. vioară, leoaică, luau.
-
14. Alegeți varianta corectă pentru cuvintele *respectuoasă, epopeic, bojdeucă*:
a. hiat + diftong, hiat, hiat;	c. triftong, hiat, hiat;
b. vocală + diftong, hiat, diftong;	d. triftong, diftong, diftong.
-
15. Alegeți varianta corectă pentru cuvintele *evoluție, îndoială, radio*:
a. diftong, hiat + diftong, hiat;	c. diftong, hiat + diftong, diftong;
b. hiat, hiat + diftong, diftong;	d. hiat, vocală + diftong, hiat.
-
16. Precizați seria în care toate cuvintele au triftong:
a. vreau, pufoaică, ghioagă;	c. tăiam, iei, vui au;
b. piei, tăiai, pleoapă;	d. beau, chioară, știa u.
-
17. Au diftongi descendenți (vocală + semivocală) toate cuvintele din seria:
a. bojdeucă, noroi, căpătâi;	c. maică, sufleu, perdea;
b. alei, saltea, butoi;	d. cuantum, deal, ei.
-
18. Precizați seria în care toate cuvintele au diftong:
a. andrea, ceai, erou;	c. noapte, ambiguu, pieritor;
b. ceață, treabă, cai;	d. ceapă, treabă, aortă.
-
19. Sunt corect despărțite în silabe toate cuvintele din seria:
a. pau-ză, un-tu-ros, a-glo-me-rat;	c. e-li-co-pter, func-ți-o-nal, al-co-ol;
b. ple-oa-pă, ne-stră-mu-tat, târg-șor;	d. pau-ză, ple-oa-pă, al-co-ol.
-
20. Sunt corect despărțite în silabe toate cuvintele din seria:
a. post-sin-cro-ni-za, trans-gre-sa, vârst-nic;	c. e-lon-ga-ție, fol-clo-ric, sa-pi-en-ți-al;
b. co-niac, pris-mă, cup-tor;	d. cu-ptor, fol-clo-ric, trans-gre-sa.
-
21. Sunt corect despărțite în silabe toate cuvintele din seria:
a. on-ctu-os, a-spec-tu-os, un-ghi-e;	c. is-prăv-ni-cea-să, o-bi-ect, cal-vi-ți-e;
b. gol-a-ve-raj, a-tlet, jert-fă;	d. on-ctu-os, jert-fă, o-bi-ect.

22. Care substantive se abreviază obligatoriu cu punct?

a. dl, cca, dna;	c. cele obținute prin abrevieri la inițială;
b. dr, nr, Mr;	d. simbolurile chimice.

23. Cratima:

- a. se folosește pentru pronunțarea a două vocale într-o silabă (reducerea hiatului);
- b. se folosește pentru în dialog;
- c. marchează construcțiile și expresiile incidente;
- d. se folosește în enumerări.

24. Precizați seria corectă:

a. înfățișează, schismă, respectuos;	c. înfățișează, schismă, respectuos;
b. înfățișază, schismă, respectuos;	d. înfățișază, schismă, respectos.

25. Precizați seria în care toate cuvintele au diftong:

a. perpetuă, caiet, iubi;	c. vegheai, noapte, rouă;
b. rea, geam, soare;	d. plouă, gheață, soartă.

26. Precizați seria corectă:

a. agreează, giuvaier, anfibiu;	c. agreează, giuvaer, amfibiu;
b. agreează, giuvaier, amfibiu;	d. agreează, giuvaer, amfibiu.

27. Precizați seria în care toate cuvintele au diftong:

a. ceartă, uliu, cheamă;	c. pieri, acadea, cheamă;
b. deal, duceau, școală;	d. ceai, ceară, ceașcă.

28. Alegeți varianta corectă pentru cuvintele *pauză, familie, continuă*:

a. hiat, hiat, diftong;	c. hiat, hiat, hiat;
b. diftong, diftong, hiat;	d. diftong, hiat, diftong.

29. Precizați seria în care toate cuvintele au triftong:

a. mergeai, țineau, bolnăvioară;	c. iau, gemeau, suceai;
b. dormeau, ursoaică, aricioaică;	d. dădeau, rupeai, cioară.

30. Sunt corect despărțite în silabe toate cuvintele din seria:

a. folc-lor, sub-li-ni-a, cap-să;	c. ab-strac-ți-u-ne, îns-pre, ar-mis-ti-țiu;
b. gâr-lă, păs-lă, cab-lu;	d. cap-să, păs-lă, îns-pre.

31. Sunt corect despărțite în silabe toate cuvintele din seria:

a. mun-te, cins-te, sfân-tă;	c. în-a-dec-vat, ma-i-stru, sol-sti-țiu;
b. a-ghio-tant, soar-tă, in-o-por-tun;	d. cins-te, in-o-por-tun, ma-i-stru.

32. Alegeți varianta corectă pentru cuvintele *pauperiza, alcool, ingenuncheau*:

a. diftong, hiat, triftong;	c. hiat, hiat, triftong;
b. diftong, hiat, diftong;	d. hiat, hiat, diftong.

33. Se dau secvențele: (1) 7/8 iunie; 7-8 iunie; (2) semnificat-semnificant, semnificat/semnificant.
Sunt corecte:

a. (1);	b. (2);	c. ambele;	d. niciuna.

4. SINTAXA FRAZEI

1. „Ceea ce m-a mirat, când l-am auzit pe Dan povestind despre ei, a fost că niciunul dintre acești oameni, pe care de altfel îi cunoșteam și eu, n-a ajuns ceea ce a visat și ceea ce ar fi trebuit să devină, dacă ar fi urmat îndemnul celor care și-au dat osteneala să-i crească și să-i scoată la lumină.” (Sesiunea iulie 1966)
a. SB, CT, PP, SB, AT, P, P, SB, CDȚ, AT, AT, AT; c. SB, CT, PP, P, AT, P, P, SB, SB, AT, AT, AT;
b. SB, CT, PP, P, AT, P, P, SB, CDȚ, AT, AT, AT; d. SB, CT, PP, P, AT, P, P, SB, P, AT, AT, AT.
2. „Poate că e greu de înțeles cât de mare a fost bucuria pe care au simțit-o în momentul când s-au văzut după o lungă despărțire, care, în loc să-i întristeze, i-a unit până într-atât, încât au devenit ceea ce n-au visat niciodată și ceea ce sunt, poate, și astăzi.” (Sesiunea iulie 1966)
a. PP, SB, CD, AT, AT, AT, CO, CNS, P, P; c. PP, SB, CD, CT, AT, AT, CO, CNS, P, P, PPi;
b. PP, SB, SB, AT, AT, AT, CO, CNS, P, P; d. PP, SB, CD, AT, AT, AT, CI, CNS, P, P, PPi.
3. „De la trimiși s-a aflat că ce a fost adevărat nu s-a putut ști cu precizie, deoarece aceleora care au cercetat cazul le-a fost imposibil să reconstituie împrejurările în care a avut loc sinuciderea și mai ales cauzele care au provocat-o.” (Sesiunea iulie 1966)
a. PP, CD, SB, CZ, AT, SB, AT, AT; c. PP, SB, SB, CZ, AT, CD, AT, AT;
b. PP, CD, CD, CZ, AT, SB, AT, AT; d. PP, SB, SB, CZ, AT, SB, AT, AT.
4. „Păcat că acest dar, care era așa cum era și pe care fratele tău aud că-l primise de la bunii lui prieteni, l-ai pierdut cu atâta ușurință, ca și cum ar fi fost un lucru care nu valora mai nimic.” (Sesiunea iulie 1966)
a. PP, CI, AT, CMpz, AT, CD, CMpz, AT; c. PP, SB, AT, CMpz, AT, CD, CCI, AT;
b. PP, SB, AT, P, AT, CD, CMpz, AT; d. PP, SB, AT, CMpz, AT, CD, PS, AT.
5. „Nu te sfii niciodată să pui în acțiune mijloacele pe care le-ai văzut că sunt osândite în bibliotecă, spunându-le că mecanismul ipocriziei este cunoscut și că mijloacele se văd; poate că uneori se simt, însă de văzut e greu să fie văzute de cel ce te interesează să-l induci.” (Sesiunea iulie 1966)
a. PP, CPrep, AT, PS, CD, CD, PP, SB, PP, SB, AT, CR;
b. PP, CD, AT, CD, CD, CD, PP, SB, PP, SB, AT, CR;
c. PP, CPrep, AT, CD, CD, CD, PP, SB, PP, SB, AT, CR;
d. PP, CPrep, AT, PS, CD, CD, PP, SB, PP, SB, CAg, CR.
6. „Firește că ar trebui să știe oricine, domnule, dacă are minte și pricepe, suflet și simte că nu-i ușor să sădești florile și nici ușor să le iubești, pentru că ele nu sunt cum sunt celelalte plante care cresc fără mâna și inima omului, ci concentrarea miraculoasă a culorilor pe care le-a zămislit nesfârșita natură și pe care noi, oricât ne-am eschiva, le asociem, dacă suntem noi înșine naturi sensibile, la cele mai variate stări emoționale.” (Sesiunea septembrie 1966)
a. PP, SB, SB, CDȚ, CDȚ, CDȚ, CDȚ, CD, SB, CD, SB, CZ, P, AT, CZ, AT, AT, CSV, CDȚ;
b. PP, SB, SB, CDȚ, CDȚ, CDȚ, CDȚ, CD, CD, CD, SB, CZ, P, AT, CZ, AT, AT, CSV, CDȚ;
c. PP, SB, SB, CDȚ, CDȚ, CDȚ, CDȚ, CD, SB, CD, SB, CMpz, P, AT, CZ, AT, AT, CSV, CDȚ;
d. PP, SB, SB, CDȚ, CDȚ, CDȚ, CDȚ, CD, SB, CD, SB, CZ, P, AT, CZ, AT, AT, CMpz, CDȚ.
7. „Încântat că tot ce și-a pus în gând i-a izbutit și încrezător că de acum înainte dorințele ce i se vor naște vor ajunge la împlinire, orice s-ar întâmpla, tânărul, despre care vi s-a spus că nu e cum sunt toți cei de-o seamă cu el, din prea multă încredere și-a neglijat obligațiile de muncă și, cu toate că i s-a

atras mereu atenția, lui nu i s-a părut necesar să ia în seamă sfaturile colegilor lui.” (Sesiunea specială ianuarie 1967)

- a. PP, SB, AT, CPrep, AT, CSV, AT, SB, P, PP, CSV, SB;
- b. PP, CZ, AT, CPrep, AT, CSV, AT, SB, P, PP, CSV, SB;
- c. PP, CPrep, AT, CPrep, AT, CSV, AT, SB, P, PP, CSV, SB;
- d. PP, SB, AT, CZ, AT, CSV, AT, SB, P, PP, CSV, SB.

8. „Când să-și spuie câte toate le văzuseră și cât li e dor de maica și de taica de acasă, iacătă un zgomot grozav: un tânăr alerga prin iarmaroc plângând și căutând cai, să zboare ca vântul și ca gândul, că el trebuia numaidecât să plece acasă.” (Sesiunea iulie 1967)

- a. CT, CD, CD, PP, CD, AT, CZ, SB;
- b. CT, CD, CD, PP, AP, AT, CZ, SB;
- c. CT, CD, CD, PP, AP, AT, CZ, CD;
- d. CT, CD, CD, PP, CD, AT, CZ, CD.

9. „După câteva sute de pași Dincă se îndreptă spre o poartă de uluci ascuțite sus, spunându-le celor din urmă să șadă jos sau să se lipească de gardul de tufiș, ceea ce înfrigații căuzași, trecuți prin spaimele arestării, făcură numaidecât.” (Sesiunea iulie 1967)

- a. PP, CD, CD, SB;
- b. PP, CD, CD, AP;
- c. PP, CD, CD, CD;
- d. PP, PS, CD, SB.

10. „Altfel nu m-aș fi putut lămuri cum, fără să-mi pierd cumpăneala o singură clipă, mă trezii deodată acățat pe o așchie de stâncă, între cer și pământ, de unde, sub picioarele mele, prăpastia se deschidea neagră, feroasă și fără fund, iar deasupra capului, peretele drept de stâncă își pierdea creștetul aerian în înălțimile albastre ale văzduhului.” (Sesiunea iulie 1967)

- a. PP, CMpz, CMpz, AT, AT;
- b. PP, CPrep, CSV, AT, AT;
- c. PP, CMpz, CSV, AT, AT;
- d. PP, CPrep, CMpz, AT, AT.

11. „Născute, nu se știe când și unde, între pereții de piatră ai Vrancei, versurile și cântecul popular au fost legănate din gură în gură: fiecare s-a simțit dator să adauge sau să suprimă ceva încât frumusețea nativă, izbucnită dintr-o scipire de geniu, să urce până la noi în veștmântul unei cizelări supreme.” (Sesiunea iulie 1967)

- a. PP, SB, SB, AP, CI, CI, CNS;
- b. PP, PPi, SB, SB, PP, CI, CI, CNS;
- c. PP, SB, SB, AP, CPrep, CPrep, CNS;
- d. PP, PPi, SB, SB, AP, CPrep, CPrep, CS.

12. „Fătul meu, cartea, câtă a fost, ai învățat-o toată din scoarță până în scoarță; acum ca să te faci om pe deplin și voinic cu temei, precum se cade unui bărbat și mai ales unui fecior de împărat, toți de toate părțile îmi spun că trebuie să te duci, lumea să o colinzi, că să încerci și să ispitești viața prin tine însuși și să afli multe și mărunte ale lumii care se vede că în carte nu se pot scrie.” (Sesiunea septembrie 1967)

- a. PP, AT, PP, CZ, CMpz, CD, SB, SB, CS, CS, CS, AT, SB;
- b. PP, AT, PP, CS, CMpz, CD, SB, SB, CS, CS, AT, SB;
- c. PP, AT, PP, CS, CMpz, CD, SB, SB, CS, CS, CS, AT, SB;
- d. PP, AT, PP, CS, CMpz, CD, SB, SB, CS, CS, CS, AT, SB, CD.

13. „Din câteva cuvinte pe care are încredințat că Alecuț, tinichigiul de la Pașcani, mi le adresase mie, deși se aflau de față Culai și lelea Ileana se vedea că fuga lui nu era pricinuită de teama pentru propria lui ființă, ci pentru a pune la adăpost scrisoarea lui Solomon Cornea, învățătorul său.” (Sesiunea septembrie 1967)

- a. PP, AT, CPrep, CSV, SB, SB;
- b. PP, AT, CPrep, CSV, CD, SB;
- c. PP, AT, CI, CSV, SB, CD;
- d. PP, AT, CPrep, CSV, CD, CD.